

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra regionálního managementu

Bakalářská práce

Dopady společné zemědělské politiky na rozvoj zemědělství a venkova v okresech Český Krumlov a Prachatice

Vypracovala: Lenka Kolářová
Vedoucí práce: Ing. Petra Pártlová, Ph.D.

České Budějovice 2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka KOLÁŘOVÁ**
Osobní číslo: **E12337**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Strukturální politika EU pro veřejnou správu**
Název tématu: **Dopady Společné zemědělské politiky (SZP) na rozvoj zemědělství a venkova ve vybraném regionu**
Zadávací katedra: **Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova**

Zásady pro vypracování:

Cíl práce:

Cílem práce je zhodnocení přínosů implementace "Programu rozvoje venkova na období 2007-2013" na řešený region s využitím dat SZIF. Posouzeny budou přímé přínosy investičního a neinvestičního charakteru. Součástí analýzy budou mapové výstupy s textovými charakteristikami specifikující příslušné osy a opatření analyzovaného programu.

V teoretické části budou pomocí literárních rešerší shrnuty a zhodnoceny dosavadní poznatky z oblasti analýzy dopadů SZP Evropské unie na rozvoj zemědělství a venkova. Budou využívány metody jako analýza (rozbor literárních a dalších zdrojů), syntéza i metody deskriptivní, historická a komparativní. V praktické části budou zhodnoceny fyzickogeografické a socioekonomické poměry řešeného regionu.

Dílní část práce bude zaměřena na charakteristiku zemědělství před rokem 1990 obecně v České republice, ale i v řešeném regionu. V závěru práce bude provedeno šetření v podnikcích právnických osob a v sektoru samostatně hospodařících rolníků a jeho vyhodnocení.

Metodika práce:

1. Studium odborné literatury a sepsání literární rešerše vztahující se k dotčené problematice.
2. V rámci bakalářské práce bude využito několik metodik zahrnujících zejména zpracování dat dostupných na webu (veřejně dostupná data státních organizací), dále budou informace a data sbírána formou konzultací a pohovorů ve vybraných institucích.
3. V praktické části budou zmapovány poznatky z rozhovorů a dotazníků. Sběr dat bude probíhat především na území okresu Český Krumlov, případně bude rozšířen i na Šumavu. Na základě těchto poznatků budou vyhodnoceny předpokládané dopady SZP na rozvoj zemědělství a venkova na Českokrumlovsku, případně Šumavě.
4. Potvrzení nebo vyvrácení hypotéz a zhodnocení výsledků. Výsledkem práce bude shrnutí získaných poznatků a zhodnocení dopadů SZP na rozvoj venkova a zemědělství v daném regionu.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Cíle a metodika, 4. Analytická část, 5. Návrhy a doporučení, 6. Diskuze, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Přehled použité literatury, Přílohy

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40-50 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

1. Bičík, I. (2012) Vývoj využití ploch v Česku. Praha: Česká geografická společnost.
2. Spěšná, D. (2009) Agrární trh práce. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací.
3. Bečvářová, V. (2008) Vývoj českého zemědělství v evropském kontextu. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně
4. Doucha, T.& Sokol, Z. (1999) Pokus o etapizaci vývoje zemědělství a zemědělské politiky v ČR v letech 1989-1998. (s. 529-536.) Zemědělská ekonomika.
5. Majerová, V. at al.(2009) Český venkov 2008: Proměny venkova. Praha: Česká zemědělská univerzita, PEF.
6. Fojtíková,L & Lebedzik, M. Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku (2008) Praha: C.H. Beck

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Petra Pártlová, Ph.D.**
Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
S:tská 13 (25)
270 05 České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 26. března 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě/ v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Lenka Kolářová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Ing. Petře Pártlové, Ph.D. za vstřícné jednání a vedení mé bakalářské práce, za její rady a připomínky při vytváření této práce.

Dále bych ráda poděkovala podnikům a fyzickým osobám, které mi poskytli potřebné informace.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá dopady společné zemědělské politiky (SZP) na rozvoj venkova a zemědělství v okresech Český Krumlov a Prachatice.

Teoretická část práce je zaměřena na vznik SZP, její reformy, vstup České republiky do Evropské unie, zemědělství v ČR před jejím vstupem do EU, a na Program rozvoje venkova 2007-2013 a Program rozvoje venkova 2014-2020.

V praktické části je představen vybraný region: okresy Český Krumlov a Prachatice, a jsou zhodnoceny dopady legislativy EU na český venkov a zemědělství. Výzkum je prováděn dotazníkovým šetřením jak v podnicích se zemědělským zaměřením, tak u soukromých farmářů v okresech Český Krumlov a Prachatice.

Klíčová slova: Společná zemědělská politika, Evropská unie, zemědělství

Abstract

This bachelor thesis deals with impacts of the common agricultural policy (CAP) on rural development and agriculture in the districts Český Krumlov and Prachatice.

The theoretical part of thesis is aimed at the emergence of CAP, its reforms, The Czech Republic's accession to the European Union, agriculture in the Czech Republic before its accession to the EU, Rural development programme 2007 – 2013 and Rural development programme 2014 -2020.

In the practical part of the bachelor thesis a chosen region is presented: the districts of Český Krumlov and Prachatice. Moreover the impact of the EU legislation on the Czech countryside and agriculture is assessed. The benefits and drawbacks are evaluated here. The research is conducted through questionnaires both in companies with an agriculture focus and in privately owned farms in the districts of Český Krumlov and Prachatice.

Key words: Common Agricultural Policy, European Union, agriculture

Obsah

Úvod	2
1. Teoretická část	3
1. 1. Společná zemědělská politika.....	3
1.1.1. Financování SZP	10
1. 2. Transformace zemědělství v ČR.....	12
1. 3. LFA oblasti a oblasti NATURA 2000	15
1. 3. 1. LFA oblasti v programovém období 2007-2013.....	22
1. 3. 1. LFA oblasti v programovém období 2014-2020.....	23
1. 4. Program rozvoje venkova 2007-2013.....	27
1. 5. Program rozvoje venkova 2014-2020.....	31
2. Metodika	36
3. Praktická část	37
3. 1. Charakteristika okresu Český Krumlov	37
3. 2. Charakteristika okresu Prachatice	39
3. 3. Dotazníkové šetření	41
Diskuse	53
Závěr	55
Summary	56
Seznam použitých zdrojů	57
Seznam použitých zkratk	59
Seznam obrázků	60
Seznam tabulek	60
Seznam grafů	60
Seznam příloh	62
Přílohy	63

Úvod

Téma této bakalářské práce je „Dopady Společné zemědělské politiky na rozvoj zemědělství a venkova v okresech Český Krumlov a Prachatice“. Společná zemědělská politika (SZP) hraje v Evropské unii (EU) významnou roli, je to jedna z nejvíce podporovaných společných politik.

Společná zemědělská politika prošla několika reformami, z nichž nejzásadnější změny přinesla tzv. McSharryho reforma z roku 1992 (snižování intervenčních cen, přímé platby) a také reforma z roku 2003 (decoupling, cross-compliance a systém povinné modulace). Od počátku se spolu se SZP vyvíjí i politika rozvoje venkova, která je od roku 1999 díky druhému pilíři více podporována.

Díky měnícímu se prostředí v jednotlivých regionech ČR, které je dáno jak geograficky, tak i historickým vývojem, jsou pro ČR podpory z EU nezanedbatelným přínosem.

Hlavním dokumentem týkající se SZP pro ČR je Program rozvoje venkova, ten je sestavován Ministerstvem zemědělství v souladu s další legislativou a strategiemi EU. Schvaluje jej Evropská komise. V současné době je v platnosti Program rozvoje venkova na období let 2014 – 2020, který český venkov a zemědělství podporuje částkou téměř 3,1 miliardy EUR.

Cílem této práce je zhodnocení dopadů SZP na zemědělství a venkov ve vybraném regionu. Práce bude rozdělena na dvě části. V první tzv. teoretické části bude popsán vznik SZP a její financování. Dále bude nastíněn vývoj zemědělství v ČR před vstupem do EU a budou popsány i programy rozvoje venkova pro období 2007-13 a 2014-20.

V praktické části se bude nacházet krátká charakteristika okresů Český Krumlov a Prachatice. A poté bude následovat vyhodnocení dotazníkového šetření, které má za úkol přiblížit využití možností financování prostřednictvím SZP jak fyzickými osobami, tak i zemědělskými podniky v daném regionu.

1. Teoretická část

1.1. Společná zemědělská politika

Základní principy Společné zemědělské politiky (SZP) byly definovány v Římské smlouvě z roku 1957 a s její realizací bylo započato v roce 1962. SZP je nejstarší politikou Evropského hospodářského společenství (EHS). (Fojtíková & Lebieczik, 2008, s. 5).

SZP samotnou a její klíčové prvky prosadil holandský zemědělec a politik Sicco Mansholt. (Společná zemědělská politika: Příběh pokračuje, 2012) Základní cíle SZP byly definovány takto:

- zvýšit produktivitu zemědělství pomocí technického rozvoje, racionálního rozvoje zemědělské výroby a optimálním využitím výrobních faktorů, zejména pracovní síly;
- zajistit životní úroveň zemědělského obyvatelstva, odpovídající úrovni ostatních hospodářských sektorů, zejména zvyšováním individuálních výtěžků zemědělců;
- stabilizovat trhy se zemědělskou produkcí;
- zajistit, aby evropský region byl maximálně soběstačný v zemědělských produktech, odpovídajících mírnému klimatu;
- zajistit dodávky potravin za přiměřené ceny pro spotřebitele.

(Fojtíková & Lebieczik, 2008, s. 5)

K dosažení cílů SZP, které byly formulovány v Římské smlouvě, bylo potřeba zpracovat mechanismus regulace produkce i odbytu, který by současně zohledňoval kurzové výkyvy národních měn členských států EHS. Mechanismus byl založen na třech hlavních zásadách:

- Zásada „společného trhu, kde se zavádějí společné ceny“ je spojena s volným pohybem zemědělských výrobků mezi členskými státy EHS. Odstranila se cla, kvóty a opatření s podobným účinkem (například národní dotace). Naopak se zavedly společné ceny zemědělských produktů, které každoročně stanovuje Rada ministrů na základě návrhu Komise.
- Zásada „preferenze Společenství“ zajišťovala přednost zemědělským výrobkům, které byly vyprodukovány v zemích EHS při jejich umístění na společném trhu. Ochrana evropských zemědělců před konkurenčními dovozy ze třetích zemí, které byly nabízeny za nižší ceny, byla zajištěna uvalením tzv. dovozní dávky (dovozním clem) na tyto

výrobky. Dovození clo představovalo rozdíl mezi nižší cenou na světovém trhu a vyšší cenou na trzích EHS. Zároveň byl podporován vývoz zemědělské produkce ze zemí EHS na světové trhy. Vývozci byli kvůli nižším cenám na třetích trzích podporováni vývozními dotacemi.

- Zásada „finanční solidarity“ předpokládala vyplácení dotací domácím výrobcům, kteří tím byli motivováni ke zvyšování zemědělské produkce. Navíc dotace byly poskytovány i při vývozu zemědělské produkce na trhy třetích zemí. Na financování těchto dotačních mechanismů, se podílely všechny členské země společně, a to prostřednictvím svých příspěvků do evropského rozpočtu, nezávisle na váze a výkonnosti jejich zemědělství.

Tyto zásady jsou aplikovány v mírných modifikacích dodnes.

(Fojtíková & Lebieczik, 2008, s. 6-7)

Podle Fojtíkové a Lebieczika (2008) lze SZP charakterizovat takto: „*Celkově můžeme společnou zemědělskou politiku charakterizovat jako trh zemědělských produktů, který je regulován jednotně na úrovni celé Evropské unie (EU), zároveň se však používané metody i nástroje pro jednotlivé skupiny výrobků odlišují.*“ Zemědělský trh je značně diferencován a segmentován. Jednotná politika je uplatňována v rámci zbožových skupin, které odrážejí specifika, jimiž se liší produkce, oběh a spotřeba jednotlivých zemědělských výrobků. Každá zbožová skupina tedy představuje víceméně izolovaný trh se zvláštním režimem regulace. Tato regulace je zajišťována prostřednictvím následujících mechanismů:

- společné tržní organizace;
- jednotná pravidla pro dovoz zemědělských výrobků ze třetích zemí;
- opatření podporující strukturální změny v zemědělství;

(Fojtíková & Lebieczik, 2008, s. 7-8)

Na světovém trhu jsou ceny zemědělských výrobků určovány trhem, na jednotném vnitřním trhu EU jsou každoročně stanovovány administrativně Radou EU. Takto vytvořená cena musí pokrývat náklady na zemědělskou výrobu a zaručit přiměřený zisk i okrajovému výrobcí. Dalším administrativním zásahem do cenového mechanismu je uvalení dovozního cla na zemědělské výrobky pocházející ze třetích zemí.

Ceny, které jsou aplikovány u zemědělských výrobků na společném trhu EU, lze rozdělit do dvou skupin:

- ceny zemědělské produkce, která má svůj původ v zemích EU;
- ceny zemědělské produkce, která je dovážena ze třetích zemí.

První skupina zahrnuje tzv. cílovou cenu a intervenční cenu. Cílová cena je každý rok stanovována Radou EU na návrh Komise, která při jejím určování vychází ze situace na trhu příslušného zemědělského výrobku. Cena musí pokrýt náklady a běžnou míru zisku na produkci příslušného zemědělského výrobku v oblastech s nejvyššími náklady. Intervenční cena se nachází mírně pod úrovní cílové ceny. Je to cenová úroveň, pod níž nemůže poklesnout tržní cena, protože je garantována jako minimální, zaručená cena pro zemědělce. Tržní organizace jsou povinny za tuto cenu vykoupit nabízenou produkci, pokud se producent spokojí s výší této ceny. Vykoupená produkce je skladována a umístována na trh podle situace v nabídce a poptávce. Často je produkce, která pochází z intervenčních zásob, umístována na trhy třetích zemí ve formě potravinové pomoci.

Do druhé skupiny je zařazována tzv. prahová cena. To je cena, za kterou může výrobce ze třetí země nabízet svou zemědělskou produkci na vnitřním trhu EU. Rozdíl mezi světovou a prahovou cenou byl v minulosti označován jako dovozní dávka. Dovozní dávky byly od roku 1995 nahrazeny specifickými cly, která jsou ročně aktualizována.

V důsledku uskutečněných reforem SZP se postupně od roku 1992 přechází ke snižování regulovaných cen a k jejich sblížování s úrovní světových cen. Tím klesá význam cenové intervence a na významu nabývá podpora příjmů zemědělců, tzv. přímé platby. Současně se začínají k regulování zemědělské produkce používat další necenové nástroje, tj. zalesňování zemědělské půdy, vyjímání půdy z produkce, předčasný odchod zemědělců do důchodu.

(Fojtíková & Lebiezík, 2008, s. 9-10)

SZP prošla mnohými reformami, vůbec první pokus o její reformu je z roku 1968 v podobě tzv. Mansholtova plánu. Plán byl zaměřen na snížení počtu osob zaměstnaných v sektoru zemědělství a na zvýšení efektivnosti zemědělské výroby. Tento pokus modernizovat zemědělskou výrobu narazil na odpor zájmových organizací farmářů, a byl proto ponechán pouze na dobré vůli vlád členských států.

V roce 1972 byla do SZP zavedena strukturální opatření. S ohledem na pokračující strukturální změny v následujících letech však problémy v sektoru zemědělství přetrvávaly. Nabídka

a poptávka po zemědělských výrobcích zůstávaly v nerovnováze, v důsledku čehož vznikaly další rostoucí přebytky.

Další pokus o reformu byl uskutečněn v 80. letech 20. století. Evropská komise nejprve vydala Zelenou knihu nazvanou Perspektivy pro Společnou zemědělskou politiku (1985). V roce 1988 Rada odsouhlasila soubor reformních opatření, obsahujících mimo jiné i procentní limit na výdaje SZP. Ani tato reforma však nezabránila absolutnímu růstu výdajů na SZP.

(König, P., 2009, s. 263)

V roce 1992 byla zahájena tzv. McSharryho reforma. Ta s sebou přinesla první průlomové změny ve SZP. Opírala se o vyvážené uplatnění následujících principů:

- postupně dojde ke snižování intervenčních cen, což navodí snížení tržních cen a jejich přiblížení k cenám světového trhu;
- naopak jako pomoc budou zemědělcům poskytovány přímé, tzv. kompenzační platby na základě kritérií (velikost obdělávané půdy, počet kusů dobytka apod.);
- poněvadž jedním z hlavních důvodů reformy SZP byla snaha snížit produkci zemědělských komodit, byly i některé formy kompenzací vypláceny pouze na základě snižování objemu produkce, tj. ponechání ladem určitého procenta půdy.

V praxi se konkrétně jednalo o uplatňování těchto kroků:

- v oblasti intervenčních cen došlo například ke snížení těchto cen u obilovin o 29 %, hovězího masa o 15 %, mléka o 50 % apod.;
- kompenzační platba začala být poskytována zemědělcům, jejichž počet kusů dobytka byl nižší než 1,4 ks na hektar půdy, v případě pěstování obilovin, byla platba vyplácena i za půdu ponechanou ladem a na finanční příspěvek mají nárok i zemědělci, kteří se orientují na tzv. ekologické zemědělství;
- kompenzační platby se začaly vyplácet za snižování stavů dobytka, snižování rozlohy orné půdy i na zalesnění orné půdy, specifickou formou je kompenzace za předčasný odchod do důchodu.

(Střeleček, Lososová, & Zdeněk, 2009, s. 7)

V roce 1997 Evropská komise navrhla reformu SZP v rámci dokumentu nazvaném Agenda 2000. Návrhy měly být promítnuty v novém období na roky 2000 – 2006. Komise navrhovala, aby výdaje na SZP byly v tomto období zmrazeny na úrovni roku 1999, tj. 40,5 mld. EUR.

Výdaje byly ale nakonec navýšeny a neměly převyšovat částku 42,5 mld. EUR. Definitivní verze reformy byla přijata na zasedání Evropské rady v Berlíně roce 1999. Reforma obsahovala tato dílčí opatření:

- snížení cenových podpor u obilovin (o 15 %), hovězího masa (o 20 %) a od roku 2005 také u mléka (o 15 %) s cílem zajistit konkurenceschopnost evropského zemědělství;
- zajištění slušné životní úrovně zemědělců, kdy příspěvky k příjmům nejsou vázány na objem produkce;
- podpora tržní orientace zemědělců s dopadem na účast EU v mezinárodním obchodě se zemědělskou produkcí;
- větší důraz kladen na nezávadnost a kvalitu potravin, čímž se zohledňuje zájem spotřebitelů na zvýšenou ochranu životního prostředí a na zacházení se zvířaty (animal welfare);
- začlenění ekologických cílů do SZP;
- péče o rozvoj venkova s cílem zachovat evropské kulturní dědictví.

Také došlo k oddělení tržní politiky (1. pilíř), která se soustřeďuje především na poskytování podpory základních příjmů zemědělců, a politiky rozvoje venkova (2. pilíř), která se zabývá podporou zemědělství jako poskytovatele veřejných statků, klade důraz na ochranu životního prostředí a podporuje venkovské oblasti v jejich rozvoji. (König, P., 2009, s. 263)

V roce 2003 byl zhodnocen průběh reformy z roku 1999 a byla navržena její další úprava, která zahrnovala tyto aspekty:

- „Decoupling“, tj. oddělení plateb od produkce na farmě zavedením jednotné platby na farmu (SPS). Místo několika plateb získá zemědělec jen jednu. Tato platba byla pro zemědělce z EU-15 vypočtena na základě tzv. referenčního období 2000-2002. Platba se vztahuje na takové komodity, jako jsou obiloviny, olejniny, len a konopí, luskoviny a další. Nové členské země mohou v prvních letech využít zjednodušený postup, tj. systém SAPS.
- „Cross-compliance“ (C/C), tzn., že platby jsou závislé na splnění určitých standardů a nikoli na objemu produkce. Bylo zavedeno celkem 19 legislativních předpisů, jako jsou ochrana životního prostředí, nezávadnost a kvalita potravin, udržování půdy v dobrém stavu, vhodné zacházení se zvířaty, apod. Zemědělská půda, na niž se vzta-

hují pravidla C/C, nesmí být použita pro pěstování trvalých kultur, k produkci ovoce a zeleniny, a to včetně brambor.

- „Systém povinné modulace“ znamená, že počínaje rokem 2005 dojde každoročně k přesunu části plateb do fondů určených na rozvoj venkova. Z toho je vyňata většina farmářů, kteří dostávají od EU podporu do výše 5 000 EUR.

(Fojtíková & Lebieczik, 2008, s.)

V letech 2004 a 2007 došlo k rozšíření EU celkem o dvanáct nových států. Přístupový proces, během něhož docházelo k postupnému přijímání zásad Společenství v těchto zemích, však trval podstatně déle a byl zahájen s jednotlivými zeměmi již ve druhé polovině 90. let. Příprava spočívala v odstraňování cel, nejprve v rámci stanovených kvót, a nezavádění další netarifní ochrany zemědělských výrobků. K úplnému uvolnění obchodu se zemědělskými výrobky došlo až v okamžiku vstupu těchto zemí do Unie. Přístupové smlouvy, které EU podepsala s jednotlivými státy, obsahují tzv. bezpečnostní klauzuli, která představuje jakousi pojistku pro případ náhlých nebo neočekávaných změn a zhoršení v dané oblasti. Klauzule může být aplikována v prvních třech letech po podpisu smlouvy. V EU platí také Klauzule o potravinové bezpečnosti, která umožňuje, aby Komise zrušila dovozy potravin z kteréhokoli nového členského státu, pokud nejsou plně a správně dodržována na území EU veterinární nebo hygienická pravidla.

V období vyjednávání vstupních podmínek se předmětem časně kritiky stala problematika vyplácení přímých plateb v nových členských státech. Se záměrem přimět zemědělce z nových členských států k restrukturalizaci jejich zemědělské výroby Komise navrhla, aby přímé platby byly zemědělcům v nových členských státech EU navyšovány postupně, a to v průběhu nadcházejících 10 let od data podpisu Přístupové smlouvy. Bylo stanoveno, že v roce 2004 v EU-10 dosáhnou přímé platby 25% úrovně přímých plateb EU-15, a poté v letech 2005-2007, dojde k postupnému nárůstu těchto plateb až k úrovni 40 %. Od roku 2008 bude docházet ke každoročnímu 10% nárůstu plateb. K úplnému vyrovnání úrovně přímých plateb v nových členských státech s EU-15 mělo dojít do roku 2013.

Ve snaze získat více času a přizpůsobit se přísným zásadám Integrovaného administrativního a kontrolního systému (IACS) pro ověřování žádostí farmářů o přímé dotace a v zájmu dosažení větší pružnosti při pokračující restrukturalizaci zemědělských podniků umožňují Přístupové dohody novým státům EU používat tzv. Zjednodušených systém při-

mých plateb (SAPS). Ten lze aplikovat v průběhu prvních tří let po vstupu do Unie, přičemž realizace SAPS v nových členských státech může být prodloužena na další dva roky.

Hlavní výzvou zůstává rozvoj prosperity zemědělství venkovských oblastí jako celku. Rozdíly v prosperitě, která je dosahována v EU-15 a v nových členských státech, jsou na venkově ještě výraznější, zejména v důsledku nižších příjmů a vyšší míry nezaměstnanosti oproti městským oblastem. Tímto problémem se EU zabývala již před vstupem nových členských států do Unie a prostřednictvím předvstupního fondu SAPARD financovala opatření zacílená na rozvoj venkovských obydlí v těchto zemích.

(Fojtíková & Lebiezík, 2008, s.24)

Jako součást SZP vznikala politika rozvoje venkova. Zaměřovala se na strukturální problémy ve venkovských oblastech. Úloha zemědělství byla definována prostřednictvím cílů SZP. Ty se ale v průběhu let částečně měnily a také se některé nové cíle zaměřené právě na rozvoj venkova definovaly, a proto začal být kladen na tuto politiku větší důraz a obecně rostl její význam. Prvním záměrem politiky rozvoje venkova byla podpora investic zemědělských hospodářství a ostatních navazujících odvětví a podpora zpracování zemědělských výrobků. Postupem času přibýly i další cíle: přispět ke konkurenceschopnosti odvětví prvovýroby a také se více zaměřit na lidský faktor.

(König, P., 2009, s. 262)

V průběhu 70. let byla zavedena zvláštní opatření pro tzv. znevýhodněné oblasti a hlavním cílem politiky bylo zamezit obchodu obyvatel ze zemědělství a venkovských oblastí. V 90. letech si Komise začala uvědomovat nedostatek nástrojů, které by zabránily úpadku venkovských oblastí. Proto v roce 1991 založila iniciativu LEADER zajišťující koordinaci partnerů zabývajících s rozvojem malých venkovských oblastí na místní, regionální, národní i evropské úrovni. Jelikož tato iniciativa byla úspěšná, navázala na ni v roce 1994 iniciativa LEADER II, jejímž cílem bylo především zapojit co nejvíce místních aktérů (farmářů, řemeslníků, malých i velkých podniků) do místních projektů integrovaného rozvoje venkova (turistika, profesionální školení, ochrana krajiny, apod.). LEADER II disponoval rozpočtem přibližně čtyřikrát větším než LEADER I. (König, P., 2009, s. 262)

1.1.1. Financování SZP

SZP je financována ze zdrojů evropského rozpočtu. K tomuto účelu byl v roce 1962 vytvořen Evropský zemědělský záruční a orientační fond (EAGGF). Financování SZP z prostředků EAGGF bylo realizováno od roku 1970 až do roku 2006. Prostřednictvím fondu měla být podněcována zemědělská výroba, měla být zajištěna podpora cen a zemědělcům měly být garantovány stabilní příjmy. V pozdějších letech měl fond rovněž přispívat k podpoře restrukturalizace zemědělství v EU.

Prostředky do EAGGF plynuly z variabilních poplatků, daní z cukru a glukózy a odvodů zemědělců za spoluodpovědnost. Výdajová část fondu byla od roku 1964 tvořena dvěma sekce-mi. První část, označována jako záruční sekce, pokrývala zhruba 90 % výdajů na SZP. Prostředky z této části měly sloužit k úhradě intervenčních opatření, vývozních subvencí, úhradě přímých plateb a k financování programů na podporu rozvoje venkova. Oblasti, které pokrývala záruční sekce, měly v evropském rozpočtu charakter povinných výdajů.

Druhá část, nazývaná orientační sekce, sloužila k financování dlouhodobé strukturální změny v zemědělství. Podíl této sekce na celkových výdajích fondu činil zhruba 10 %. Konkrétně byly prostředky z této části fondu vynakládány na modernizaci zemědělství a přestavbu venkova, na zvyšování kvalifikace zejména mladých zemědělců a na podporu zpracování a odbytu zemědělských výrobků. Cílem bylo přispět ke snížení regionálních disparit v Evropě a podpořit regionální rozvoj.

(Fojtíková & Lebieczik, 2008, s. 10)

Od roku 2007 probíhá financování SZP prostřednictvím dvou nově vytvořených fondů, z nichž každý je zaměřen na financování jednoho ze dvou pilířů SZP. Jedná se o tyto fondy:

- Evropský zemědělský záruční fond (EAFG),
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD, EZFRV).

(Fojtíková & Lebieczik, 2008, s. 10)

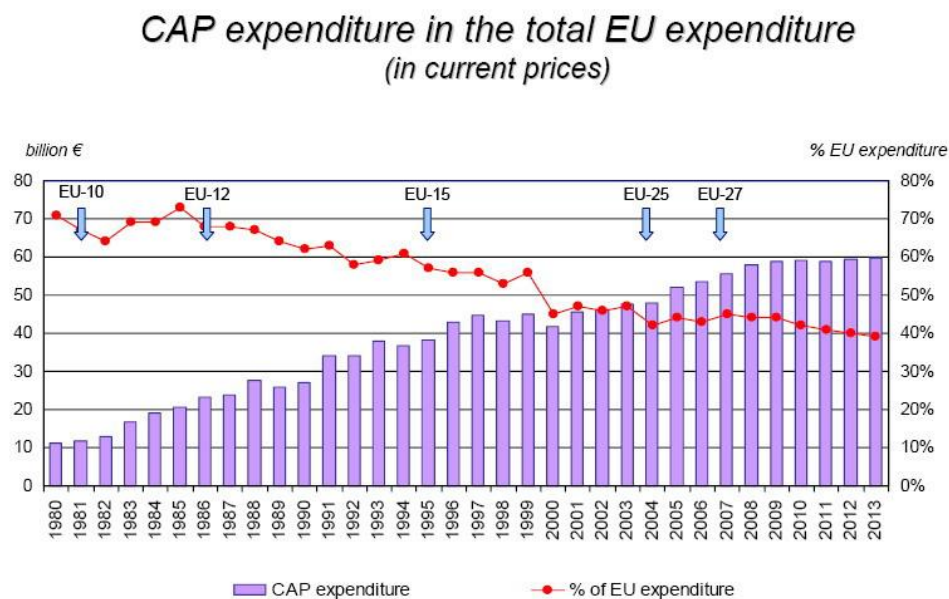
Zemědělské fondy jsou významnou výdajovou položkou unijního rozpočtu. V roce 1970 bylo z rozpočtu Společenství do Zemědělského fondu převedeno téměř 96 % všech finančních zdrojů. Od 80. let se vlády členských států EU snaží výdaje postupně snižovat. V roce 1980 se výdaje na SZP podílely na celkových výdajích rozpočtu Společenství 72,3 %, v roce 1990 poklesl podíl zemědělství na 58,5 % celkových výdajů

a tento klesající trend se projevuje i v současnosti, kdy se výdaje na SZP podílejí méně než polovinou na celkových výdajích unijního rozpočtu.

(Fojtíková & Lebiezík, 2008, s. 10)

Následující obrázek zobrazuje vývoj výdajů z rozpočtů EU na SZP.

Graf 1: Vývoj podílu výdajů na SZP z celkového rozpočtu EU

Zdroj: Euroskop.cz, Šimová

1.2. Transformace zemědělství v ČR

Jde především o období mezi lety 1948 a 1990 charakteristické vládou jedné strany, a to Komunistické strany Československa. V tomto období bylo vše řízeno centrálně a klíčový vliv měla kombinace odsunu Němců a vytvoření železné opony, kdy se do pohraničních oblastí nebylo možné dostat bez speciálního povolení a hospodaření v těchto oblastech nebylo vůbec možné. Proto se využití půdy v těchto oblastech výrazně změnilo. Výsledkem byl razantní úbytek orné půdy, později i luk a pastvin, a ponechání těchto pozemků k řízené výsadbě lesa či výstavbě kasáren nebo cest. (Bičík, 2010, s. 83-84)

Změnu prodělávala také území, která sice nebyla za železnou oponou, ale vlivem odsunu Němců prodělávala podobné změny. Jde například o některá území, na nichž byly zřízeny nebo rozšířeny vojenské újezdy (Ralsko, Doupov, Boletice, Březina aj.) nebo oblasti nedostatečně osídlené (Českolipsko, Šluknovsko, aj.). (Bičík, 2010, s. 84)

Tato skutečnost byla klíčová i pro venkov, který se zemědělstvím úzce souvisí. Bylo vysídleno rozsáhlé území a jeho opětovné znovuosídlování nebylo vždy bezproblémové. Tyto regiony často nesou důsledky tohoto procesu dodnes (zprerthání historických vazeb, nezakořeněnost nových obyvatel, chybějící vztah k místu, aj.). (Pělucha, 2012, s. 63)

Koncem 80. let bylo tehdejšími jednotnými zemědělskými družstvy (JZD) a státními statky obhospodařováno 98,5 % zemědělského půdního fondu Česka. Nástup mechanizace ve spojení s kolektivizací vedl k rozorání mezí a zcelení pozemků do větších honů. V podmínkách Česka byla vzhledem k velikosti sloučených pozemků upřednostňována spíše střední a těžká mechanizace, čímž docházelo k postupnému opuštění orné půdy ve svazích, půdy rozptýlené a příliš vzdálené od centra. Postupně byla tato orná půda nahrazována loukami, respektive pastvinami s nízkou kvalitou péče o ně. (Bičík, 2010, s. 85)

Tento zásah znamenal nejen změnu zemědělské výroby, ale i sociálního klimatu na venkově. Lidé z venkova odcházeli do měst, místní samospráva byla omezována při zavádění tzv. „střediskové soustavy obcí“, rozvoj byl soustředěn jen do měst a vybraných lokalit, probíhala koncentrace obyvatelstva. (Pělucha, 2012, s. 63)

V důsledcích těchto událostí se začal měnit intravilán větších či menších vesnic. Předtím se skládal převážně z jednotlivých rolnických usedlostí (hospodářství, ale i statků), z nichž každá plnila zároveň obytnou a výrobní funkci. Vývojem zemědělství po roce 1948 získal intravilán vesnic hlavně obytnou, případně i určitou funkci správní a obslužnou, což je příznivé z hlediska hygienického a kvality životního prostředí. Mnoho z rolnických usedlostí přežilo v původním stavu jako objekty rekreace a tzv. druhého bydlení, jiné byly místním obyvatelstvem přestavěny. Bývalé chlévy se stávaly garážemi a dílnami, stodoly přinejlepším skladišti. Na okraj intravilánu vesnic, někde i mimo něj, tedy do extravilánu, se spolu s živočišnou výrobou (kravíny, vepříny apod.) přemístilo i technické (mechanizační a skladové) zázemí rostlinné výroby. Vznikaly ucelené územní útvary jakýchsi zemědělských továren na periferii dané vesnice. Tento proces se výrazně podílel na úbytích zemědělské půdy, včetně půdy orné.

V tomto období také došlo k velmi podstatným změnám v organizaci práce a dělbě zodpovědnosti. Zatímco v minulosti byl sedlák sám sobě plánovačem, dělníkem, vozkou či traktorem i manažerem, v kolektivizovaném zemědělství došlo k podstatné dělbě práce v těchto velkých podnicích s rozdílnými vnitřními kompetencemi a často i špatnou kontrolou.

(Bičík, 2010, s. 85)

Nejvýraznějším úbytky orné půdy byly zaznamenány v pohraničních pohořích, a to nejen v těch, odkud byli odsunuti Němci (Šumava, Krušné hory, Krkonoše, Jizerské hory a Jeseníky), ale i pohoří v česko-slovenském pohraničí (Beskydy a Bílé Karpaty). Opuštění orné půdy zde nevyvolalo jen vylidňování, ale i nepříznivost přírodních podmínek. Svažité pozemky již dále nebylo možné obdělávat nastupující těžkou mechanizací, nadto vzhledem k růstu výnosů jinde v úrodnějších podmínkách, to již ani nebylo potřeba. Dále byl úbytek výměry orné půdy zaznamenán na území aglomerací velkých měst (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc). Ve většině tradičních vnitrozemských zemědělských regionů bylo však vysoké zornění do značné míry zachováno. Příkladem může být kraj Vysočina, kde přetrvalo klasické zaměření na smíšené zemědělství s vyšším podílem rostlinné produkce. (Bičík, 2010, s. 87-88)

Trvalé travní porosty (louky a pastviny) jako celek v období let 1948 – 1990 ubývaly. S přechodem od pasteveckého ke stájovému chovu hospodářských zvířat, vymizením koní jako tažné síly a přechodem od sena k používání siláží a dalších krmiv produkovaných na orné půdě již nebylo třeba krmiv získaných přímo z travních porostů v takovém množství. (Bičík, 2010, s. 89)

Jakýmsi protikladem vývoje zemědělské, resp. orné půdy je vývoj rozlohy lesních ploch. Nejrozsáhleji zalesňování probíhalo v opuštěných pohraničních pohořích. V ostatních oblastech byly zalesňovány především nepříliš významné plochy (břehy vodotečí a strží, travní porosty v nivách). (Bičík, 2010, s. 91)

Zásadním mezníkem se stala „sametová“ revoluce v roce 1989 a hlavně ekonomické změny, které s sebou přinesla. Venkova se týkala především transformace zemědělských družstev a proces restitucí zabaveného majetku. Oproti předpokladům se tyto změny nerealizovaly jednoduše a rychle, ale trvaly mnoho let. Také nedošlo k masivnímu návratu k soukromému hospodaření, ale většina restituentů své pozemky opět pronajala nově vzniklým podnikům. Význam zemědělství jako zdroje pracovních míst pro venkovské obyvatelstvo se snižoval již v průběhu celého 20. století a na jeho konci opět klesl. Na přelomu tisíciletí bylo odhadováno, že zemědělství zaměstnává cca 10 % venkovského obyvatelstva, dnes je to ještě méně. (Pěluča, 2012, s. 63)

1.3 LFA oblasti a oblasti NATURA 2000

Uvědomění si potřeby podporovat zemědělství v oblastech charakterizovaných nepříznivými přírodními podmínkami se datuje již do období formování SZP. První nařízení s cílem zlepšit strukturu zemědělství byla přijata již v roce 1972, přičemž však mnoho farem hospodařících v nepříznivých oblastech nespĺňovalo stanovená kritéria způsobilosti. Na základě zkušeností jednotlivých členských států (zejména Francie a Velké Británie) byla navržena nová měřítka zacílená na znevýhodněné oblasti. Výsledkem bylo přijetí nařízení Rady (ES) 75/268 o hospodaření na horách a vrchovinách a specifických méně příznivých oblastech. Cílem bylo udržet zemědělství v oblastech se strukturálními a trvalými přírodními znevýhodněními v zájmu zajištění minimální úrovně zalidnění a údržby krajiny. Tímto krokem byl vytvořen právní rámec pro poskytování finančních podpor v oblastech LFA ze zdrojů Evropského zemědělského garančního a orientačního fondu a z fondů národních. (Štolbová, 2012, s. 8-9)

Stěžejním cílem opatření LFA je přispět k zachování krajiny kontinuálním využíváním zemědělské půdy na základě realizace udržitelných systémů hospodaření na půdě, a to formou navýšení příjmů farmářů o příspěvek na dodatečné náklady vzniklé v důsledku přírodních omezení zemědělské výroby. A v souvislosti s environmentálními a dalšími veřejnými statky, které vytvářejí hodnotu krajiny. (Hrabánková, 2008, s. 89) Nařízení vymezovalo tři základní typy znevýhodněných oblastí:

- horské oblasti;
- oblasti ohrožené vylidněním, kde je nezbytná péče o zachování krajiny;
- oblasti postižené specifickými nevýhodami (tzv. „malé oblasti“, do 4% rozlohy státu).

Pro snazší implementaci bylo toto nařízení doplněno vysvětlujícím prohlášením, které upřesňovalo limity pro vymezení jednotlivých typů LFA z hlediska zadaných kritérií.

Horské oblasti byly definovány jako oblasti postižené některým z následujících omezení:

- nadmořská výška (minimální 600 – 800 m) mající za následek existenci nepříznivých klimatických podmínek zkracujících vegetačních období;
- v oblastech s nižší nadmořskou výškou výskyt svahů (minimálně 20 %) omezujících využívání zemědělské techniky nebo vyžadujících speciální nákladné vybavení, nebo
- kombinace obou výše zmíněných faktorů způsobující obdobné postižení jako každý zvlášť.

Oblasti ohrožené vylidněním a oblasti, kde je nezbytná péče o zachování krajiny, byly vymezeny ve vztahu k produkčním podmínkám a k venkovskému obyvatelstvu. Nižší úroveň produktivity přírodního prostředí byla posuzována na základě indikátorů vztahujících se k výskytu neúrodné půdy s omezeným potenciálem, vhodné zejména pro extenzivní živočišnou výrobu, a též na základě výše příjmu zemědělců hospodařících v takových oblastech. Ohrožení životaschopnosti venkovského osídlení bylo vymezeno nízkým počtem obyvatelstva v oblasti (pod polovinu průměrné hustoty obyvatel země) nebo snižujícím se počtem obyvatelstva (negativní migrační saldo) a zároveň vysokým zastoupením obyvatel závislých převážně na zemědělské činnosti (více než 15% podíl na ekonomicky aktivním obyvatelstvu).

Třetí typ LFA byl definován jako oblasti postižené specifickými omezeními v podobě nepříznivých půdně-produkčních podmínek, zvýšené salinity půdy, v důsledku hospodaření v pobřežních oblastech či na malých ostrovech, za nepříznivého vodního režimu půdy, omezení daných legislativou nebo vysokými dopravními náklady farmářů hospodařících v odlehlých oblastech.

Na základě těchto legislativních dokumentů byly vymezeny LFA v jednotlivých členských státech a příslušná legislativa byla včleněna do legislativ národních. Seznam méně příznivých oblastí v jednotlivých členských státech nabízí nařízení Rady (ES) 797/1985 o zlepšování efektivnosti zemědělských struktur. V něm bylo zavedeno vyplácení kompenzačních plateb, které byly vázány na dobytčí jednotku či hektar travních porostů a objemných krmiv. Platby byly vypláceny maximálně na 50 dobytčích jednotek, případně 50 ha plochy objemných krmiv.

(Štolbová, 2012, s. 8-9)

V roce 1997 bylo přijato nařízení Rady (ES) 900/1997 o zlepšení efektivnosti zemědělských struktur, kterým byl zpřesněn seznam územních jednotek, zařazených do jednotlivých typů LFA v jednotlivých členských zemích EU a byly stanoveny následující podmínky a kritéria pro poskytování podpor:

- minimální velikost farmy pro nárok na kompenzační platbu 3 ha zemědělské půdy,
- závazek hospodařit ještě nejméně 5 let po obdržení první platby,
- u farem chovajících skot, ovce, kozy a koně se stanovovala platba podle stavů zvířat,
- oprávněná plocha pro určení výše platby podle rozsahu obhospodařovaných ploch byla jen ta, která byla věnována pěstování objemných krmiv, dále výměra ovocných sadů

do 0,5 ha na podniky, výměra vinic s výjimkou podniků s produkcí vyšší než 20 hl/ha a podniků pěstujících cukrovku a intenzivní plodiny,

- maximální hustota zvířat 1,4 dobytčí jednotky (DJ) na 1 ha plochy krmiv,
- maximální počet dojných krav, na které lze čerpat platbu byl 20 ks,
- maximální počet jednotek, na které lze čerpat platbu, byl stanoven v přepočtu na podnik 120, přičemž sazba příspěvku pro jednotky přesahující 60 jednotek na podnik byla krácena na polovinu,
- minimální a maximální sazba vyrovnávacího příspěvku byla stanovena na 20,3 EUR a 150 EUR na 1 DJ nebo 1 ha oprávněné plochy.

Toto schéma bylo kritizováno především z environmentálních hledisek. V některých oblastech vedlo k nadměrné hustotě skotu a neúnosnému vypásání.

(Štolbová, 2012, s. 9)

V programovém období 2000 – 2006 došlo k několika změnám. Tou nejvýraznější bylo zavedení jednotného systému poskytování kompenzačních plateb na hektar zemědělské půdy (již ne na DJ) a navázání systému poskytování plateb LFA na plnění národně definovaných „Zásad správné zemědělské praxe“. Navíc vedla tato legislativní úprava k větší flexibilitě pro jednotlivé členské státy z hlediska implementace systému podpor.

(Štolbová, 2012, s. 11)

Změny se dotkly také způsobu vytváření seznamu územních jednotek spadajících pod režim LFA. Do roku 1999 byla klasifikace LFA prováděna členskými státy na základě odůvodněné žádosti k Evropské komisi (EK) a seznam LFA byl přijat Radou na základě návrhu EK. Od roku 2000 se stalo rozhodnutí o změně seznamu věcí jednotlivých členských států, přičemž odůvodnění změny musely členské státy předkládat k posouzení a kontrole EK. Oprávněnost území náležících do LFA je kontrolována i Evropským účetním dvorem. (Štolbová, 2012, s. 11)

V tomto období vstupuje Česká republika do EU. První zlom v podpoře méně příznivých oblastí nastal po roce 2000, kdy v rámci prací na harmonizaci legislativy ČR s legislativou EU bylo ministrem zemědělství uloženo zpracovat návrh nařízení vlády harmonizovaný s nařízením Rady (ES) 1257/1999 o podpoře rozvoje venkova prostřednictvím Evropského zemědělského a záručního fondu.

(Štolbová, 2012, s. 20)

Byla přijata a rozpracována varianta, která byla právně zakotvena v nařízení vlády č. 505/2000 Sb. a vymezila LFA s platností od roku 2001.

Do horské oblasti byla začleněna katastrální území (k. ú.) s nadmořskou výškou větší než rovnou 600 m (označena H1) anebo území s nadmořskou výškou 500 – 600 m a zároveň sklonitostí nad 7° na více než 50 % zemědělské půdy (označena H2). (Štolbová, 2012, s. 20)

Jako kritérium pro „Ostatní“ méně příznivé oblasti bylo přijato bodové vyjádření průměrné výnosnosti půdy k. ú., vycházející z normativního hrubého ročního retního efektu (HHRE) jednotlivých bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ). Bodová hodnota jednotlivých BPEJ byla vyjádřena indexem od 6 do 100 bodů. Nejnižší hodnotu 6 bodů mají BPEJ vyjadřující trvaní porost v chladném, vlhkém klimatickém regionu s průměrnou roční teplotou pod 5°C, v hlubokých stržích s velmi příkrými svahy nad 30 %, kde půda je nevhodná pro zemědělskou výrobu, a měla by být zalesněna. Nejvyšší hodnotu 100 bodů má černozem na spraši, středně těžká, hluboká více než 60 cm, s příznivým vodním režimem, v teplém, mírně vlhkém klimatickém regionu s průměrnou roční teplotou 8-9°C, na úplné rovině bez možnosti plošné vodní eroze.¹

(Štolbová, 2012, s. 20)

Z propočtených variant pro vymezení „Ostatních“ LFA byla pro rok 2001 ministerstvem zemědělství vybrána varianta, která určovala hranici pro určení kritéria podprůměrné výnosnosti půdy hodnotou nižší než 90 % průměru ČR, který činí 42,2 bodů, tzn. pod 38 bodů. „Ostatní“ méně příznivé oblasti byly rozděleny do 3 typů:

- O1: k.ú. s průměrnou výnosností půdy do 38 bodů a svažítostí více jak 7° na ploše větší než 50 % zemědělské půdy v k. ú.,
- O2: k. ú. s průměrnou výnosností půdy méně než 34 bodů,
- O3: k.ú. s průměrnou výnosností půdy v rozsahu 34,01 až 38 bodů.

(Štolbová, 2007, s. 20)

Jako oblasti postižené specifickým omezením byla vymezena katastrální území nesplňující podmínky pro zařazení do „Ostatních“ LFA. Jednalo se o poddolovaná území starými důlními díly (označeny S1) a katastrální území suchých oblastí, kde trvá období sucha ve vegetačním období více než 22 dní (označeny S2). (Štolbová, 2007, s. 20)

Sazby plateb v předvstupním období ČR do EU jsou uvedeny v tabulce 1.

¹ Algoritmus pro výpočet hodnoty BPEJ je k nahlédnutí v příloze 1

Tabulka 1: Sazby plateb LFA v období před vstupem ČR do EU

Typ oblasti	Kč/ha
H1	od 1 914 do 2 900
H2	od 1 716 do 2 600
O1	Od 1 650 do 2500
O2	Od 1 400 do 2100
O3	Od 660 do 1 000
S1	Od 528 do 800
S2	Od 660 do 1 000

Zdroj: Štolbová, 2012, s. 22

Zásadní revize vymezení oblastí LFA byla provedena v souvislosti s přípravou Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) České republiky pro období 2004-2006. Pracovníky Komise bylo doporučeno použít jako základní jednotku pro vymezení LFA nikoli katastrální území, ale území samosprávné obce, hranice pro půdu nízké kvality měla být stanovena na 80 % průměru ČR, což představuje bodovou hodnotu výnosnosti 34 bodů.

Horské oblasti byly vymezeny podle následujících kritérií:

- průměrná nadmořská výška území obce větší nebo rovna 600 m,
- nebo průměrná nadmořská výška území obce větší nebo rovna 500 m a menší než 600 m a zároveň sklonitost nad 7° na ploše větší než 50 % výměry zemědělské půdy v obci.

„Ostatní“ méně příznivé oblasti musely splňovat zároveň kritérium nepříznivých podmínek i tzv. demografická kritéria. Tyto oblasti byly vymezeny jako ucelená území s průměrnou výnosností zemědělské půdy nižší než 80 % průměru ČR, s hustotou obyvatel pod 75 obyvatel na km² a podílem zemědělců na ekonomicky aktivním obyvatelstvu nad 8 %.

Jako kritérium pro vymezení oblastí se specifickými omezeními zůstala nízká bodová hodnota výnosnosti zemědělské půdy. Byla sem také zařazena území obcí nebo katastrální území v podhorských oblastech na severozápadě a východě ČR s průměrnou výnosností půdy menší než 34 bodů, která ale nesplnila demografická kritéria pro zařazení do „Ostatních“ LFA. Sazby plateb LFA v období 2004-2006 jsou uvedeny v tabulce 2.

Tabulka 2: Sazby plateb LFA v období 2004-2006

Typ oblasti	Kč/ha travních porostů
H1	4 680
H2	4 014
O1	3 490
O2	2 820
S	3 420

Zdroj: Štolbová, 2012, s. 26

Legenda:

H1 – území obcí a k. ú. horské oblasti splňující kritéria nadmořské výšky a svažitosti

H2 – území obcí a k. ú. horské oblasti zařazené jako součást homogenních celků

O1 – území obcí a k. ú. s bodovou výnosností pod 80 % průměru ČR

O2 – území obcí a k. ú. „Ostatní“ LFA jako součást homogenních celků

S- území obcí a k.ú. se specifickými omezeními

S oblastmi LFA také úzce souvisí oblasti zařazené do soustavy NATURA 2000. Jedná se o soustavu chráněných území, které vytvářejí podle jednotlivých principů na svém území všechny členské státy EU. NATURA 2000 je dána dvěma právními předpisy na ochranu přírody EU, a to:

- směrnice Rady 2009/147/EC, o ochraně volně žijících ptáků,
- směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Cílem této soustavy je zabezpečit těch důležitých druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nevíce vzácné, ohrožené či omezené svým výskytem jen na určitou oblast.

Soustava NATURA 2000 sestává ze dvou typů chráněných území:

- ptačí oblasti,
- evropsky významné lokality.

(Ministerstvo životního prostředí)

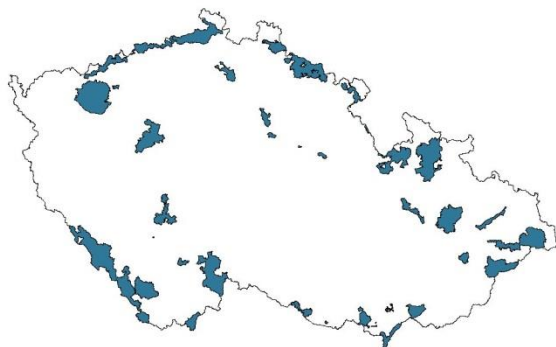
Na tato území se taktéž vztahují platby podpory z rozpočtu PRV. V programovém období 2007-13 byly platby NATURA 2000 zařazeny do Osy II společně s platbami LFA a v rámci období 2014-20 jsou zahrnuty v opatření M12.

Od roku 2015 platí nové nařízení vlády č. 73/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb v oblastech NATURA 2000 na zemědělské půdě. Z tohoto nařízení vyplívá několik změn. Platba se od roku 2015 navíc poskytuje na celé území 1. zón NP a CHKO, uvedená zvláště chráněná území nemusí být překryta ptačí oblastí nebo evropsky významnou lokalitou. Nově se platby poskytují pouze na druh zemědělské kultury trvalý travní porost (TTP). Platby lze poskytovat nejméně na 1 ha půdy TTP.

Sazba pro výši platby je stanovena na 86 EUR/ha.

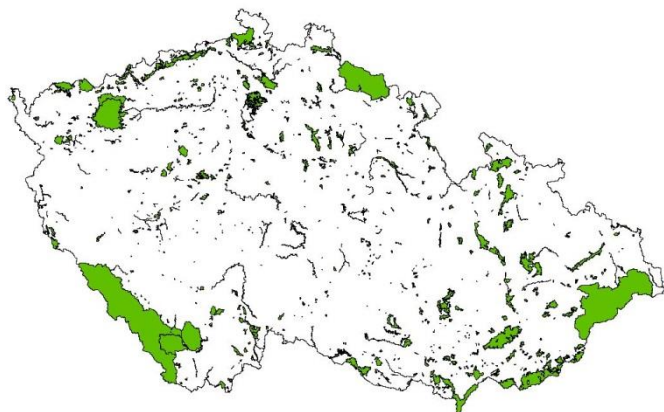
Následující obrázky ukazují rozložení ptačích oblastí a evropsky významných lokalit v ČR.

Obrázek 1: Ptačí oblasti NATURA 2000 v ČR

Zdroj: Natura 2000, AOPK ČR, 2015

Obrázek 2: Evropsky významné lokality NATURA 2000 v ČR

Zdroj: Natura 2000, AOPK ČR, 2015

1.3.1 LFA v programovém období 2007- 2013 v ČR

V ČR se nezměnila stávající metodika vymezení LFA. Při navrhování opatření Programu rozvoje venkova ČR na roky 2007-2013 bylo aktualizováno a upřesněno vymezení LFA v následujících směrech.

Bylo zpřesněno kritérium svažitosti území pro vymezení horských oblastí. Svažitost byla proměřena při použití digitálního modelu terénu a kritérium pro kombinaci s nadmořskou výškou bylo stanoveno na úroveň, doporučenou EU, tj. svažitost vyšší než 15 % na ploše větší než 50 % celkové výměry daného území.

Pro vymezení ostatních LFA a oblastí se specifickými omezeními byla aktualizována vstupní data pro určení průměrné bodové hodnoty územních jednotek a to podle výměry zemědělské půdy aktuálně platných správních celků v ČR a zastoupení BPEJ na příslušných územích správních celků. K oblastem se specifickým omezením byly přiřazeny navíc tzv. přechodné oblasti a označeny kritéria pro zařazení do LFA a měla zůstat v LFA do předpokládané redefinice LFA v roce 2010.

V rámci programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013 byly stanoveny pro opatření LFA následující cíle:

- přispět k zemědělskému využívání půdy ve znevýhodněných oblastech,
- trvale udržitelné využití zemědělské půdy,
- zlepšení životního prostředí a krajiny.

(Štolbová, 2012, s. 26)

Do roku 2011 byly provedeny jen drobné korekce ve vymezených LFA. V rámci aktualizace PRV byly v roce 2010 rozšířeny oblasti se specifickými omezeními o území s hodnotou výnosnosti 34 – 38 bodů a vysokým stupněm zatravnění. (Štolbová, 2012, s. 26)

1.3.2 LFA v programovém období 2014-2020 v ČR

V rámci PRV 2014-2020 jsou vymezeny tři typy LFA:

- horské oblasti,
- ostatní méně příznivé oblasti,
- oblasti se specifickými omezeními.

Kritéria pro vymezení horské oblasti jsou následující:

- průměrná nadmořská výška území obce nebo k. ú. větší nebo rovna 600 m,
- průměrná nadmořská výška větší nebo rovna 500 m a menší než 600 m a zároveň svažitost nad 15 % na ploše větší než 50 % celkové výměry půdy v obci nebo k. ú..

(PRV 2014-20, příloha č. 10)

Nařízením vlády č. 72/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními bylo stanoveno pět typů horských oblastí:

- H1 – jsou sem zařazena k. ú. ležící v nadmořské výšce od 800 m výše,
- H2 – jsou sem zařazena k. ú. ležící v nadmořské výšce od 700 m do 800 m,
- H3 – jsou sem zařazena k. ú. ležící v nadmořské výšce od 600 m do 700 m,
- H4 – jsou sem zařazena k. ú. ležící v nadmořské výšce od 500 m do 600 m a kde se zároveň vyskytuje svažitost nad 15 % alespoň na 50 % území,
- H5 – jsou sem zařazena k. ú. ležící v nadmořské výšce od 500 m do 600 m kde se zároveň vyskytuje svažitost nad 15 % na méně než 50 % území.

V následující tabulce jsou uvedeny sazby pro horské LFA platné od roku 2015.

Tabulka 3: Sazby plateb pro horské LFA na období 2014-2020

Typ oblasti	EUR/ha
H1	137
H2	129
H3	91
H4	110
H5	83

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, 2015

Do ostatních LFA jsou zařazena ucelená území, která zároveň splňují tato kritéria:

- v rámci okresu je průměrná výnosnost zemědělské půdy nižší než 34 bodů (80 % průměru ČR),
- v rámci kraje je hustota obyvatel menší než 75 obyvatel na km²,
- v rámci kraje je podíl pracovníků v zemědělství, lesnictví a rybolovu na ekonomicky aktivním obyvatelstvu větší než 8 %.

(PRV 2014-20, příloha č. 10)

Dle nařízení vlády č. 72/2015 Sb., jsou stanoveny dva typy ostatních LFA:

- OA – jsou sem zařazeny obce nebo k. ú. s výnosností zemědělské půdy nižší než 34 bodů, které se nacházejí na území kraje, který v průměru splňuje demografická kritéria (hustota obyvatel a podíl pracujících v zemědělství),
- OB – jsou sem zařazeny obce s výnosností zemědělské půdy 34 až 38 bodů, které se nacházejí na území kraje, který v průměru splňuje demografická kritéria.

V následující tabulce jsou uvedeny sazby plateb pro ostatní LFA.

Tabulka 4: Sazby plateb pro ostatní LFA v období 2014 – 2020

Typ oblasti	EUR/ha
OA	82
OB	57

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, 2015

Pro oblasti se specifickými omezeními byla stanovena tato kritéria:

- území obcí nebo k. ú. v pohorských oblastech na severozápadě a východě ČR, s průměrnou výnosností půdy nižší než 34 bodů,
- jednotlivá území obcí a k. ú. s výnosností půdy nižší než 34 bodů nebo k. ú. s výnosností půdy vyšší nebo rovnou 34 bodů a nižší než 38 bodů a zároveň sklonitostí nad 7° na ploše větší než 50 % výměry zemědělské půdy území obcí a k. ú., která se nachází uvnitř příznivých oblastí.

Na těchto územích je třeba zachovat zemědělskou výrobu za účelem udržení venkovské krajiny, turistického potenciálu a ochrany životního prostředí.

(PRV 2014-20, příloha č. 10)

Sazba pro platbu pro specifické LFA je stanovena na 83 EUR/ha.

Platby jsou vypláceny v českých korunách, a to podle kurzu uveřejněného v Úředním věstníku EU k poslednímu dni roku, který předchází roku, za který byla žádost o poskytnutí platby podána. Pro rok 2015 je pro přepočítání sazby stanoven směnný kurz ke dni 31. prosince 2014 ve výši 27,735 CZK/EUR.

Od roku 2015 platí i pro ČR povinnost zavedení tzv. degresivní platby, což znamená, že platba LFA se bude postupně snižovat v závislosti na velikosti podniku v LFA.

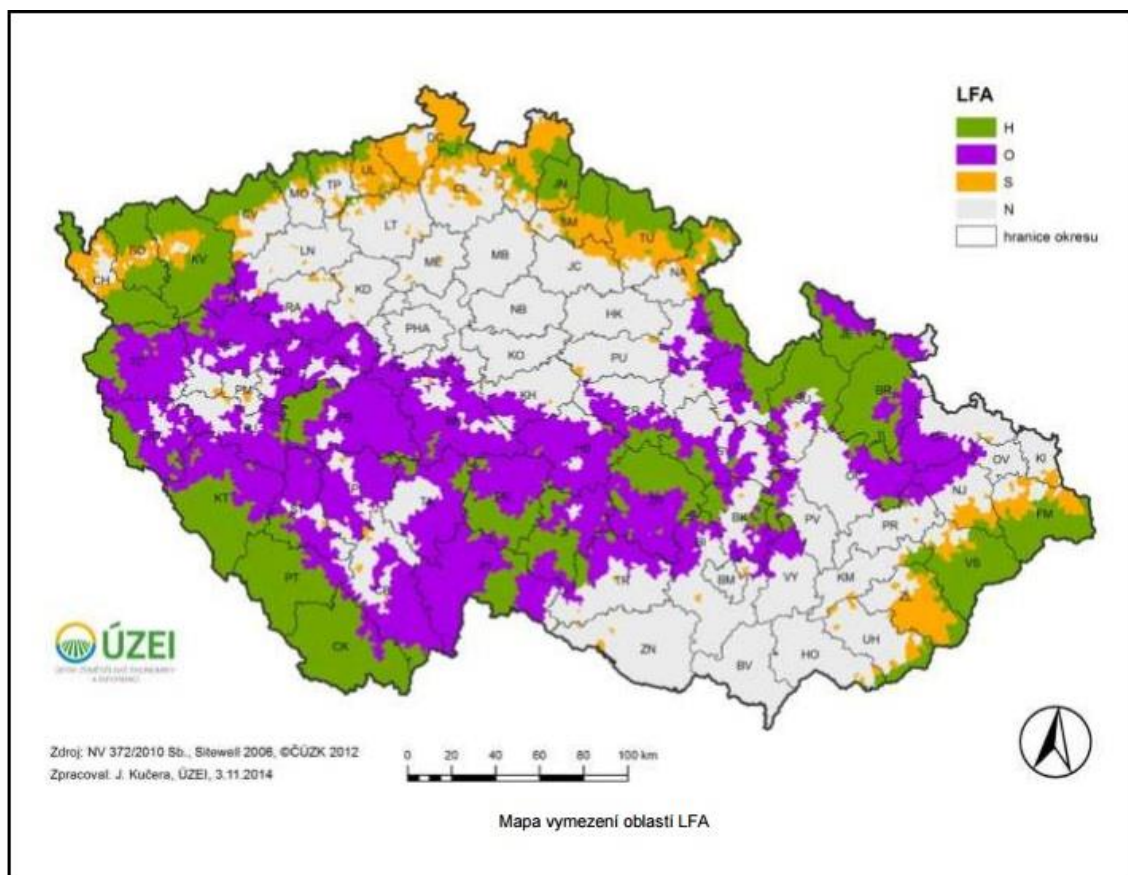
Jsou stanoveny následující prahové hodnoty a procenta snížení:

- výměry zemědělské půdy do 300 ha – plná výše platby,
- výměra zemědělské půdy nad 300 ha do 500 ha – platba snižena o 10 %,
- výměra zemědělské půdy nad 500 ha do 900 ha – platba snižena o 18 %,
- výměra zemědělské půdy nad 900 ha do 1 800 ha – platba snižena o 22 %,
- výměra zemědělské půdy nad 1 800 ha do 2 500 ha – platba snižena o 27 %,
- výměra zemědělské půdy nad 2 500 ha – platba snižena o 30 %.

(MZe, 2015)

Na následujícím obrázku jsou zobrazeny oblasti LFA v ČR.

Obrázek 3: Mapa vymezení LFA oblastí v ČR

Zdroj: Program rozvoje venkova 2014-2020

1.4 Program rozvoje venkova 2007-2013

Program rozvoje venkova (PRV) vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova. PRV je zajišťován působením Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Opatření PRV přispějí k naplňování cílů Lisabonské strategie ve všech jejích oblastech:

- společnost založená na znalostech;
- vnitřní trh a podnikatelské prostředí;
- trh práce;
- udržitelný rozvoj.

(Státní zemědělský intervenční fond)

Řídícím orgánem PRV je Ministerstvo zemědělství ČR a zprostředkujícím subjektem je Státní zemědělský intervenční fond. (Ministerstvo zemědělství, 2009-2015)

Existence a realizace PRV ČR přispívá k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova, tj. k rozvoji venkovského prostoru ČR na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Program také pomáhá vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost ČR v základních potravinářských komoditách. Program dále podporuje rozšíření a diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem rozvíjet podnikání, vytvářet nová pracovní místa, snížit míru nezaměstnanosti na venkově a posílit sounáležitost obyvatel na venkově. Program je dělen do čtyř os a každá z nich má několik opatření.

Osy Programu rozvoje venkova jsou následující:

- Osa I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví,
- Osa II – Zlepšování životního prostředí a krajiny,
- Osa III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova,
- Osa IV – LEADER

(Státní zemědělský intervenční fond)

Osa I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Finanční alokace na osu I činí 22,39 % celkových prostředků EZFRV. Podpory v rámci Osy I nepovedou ke zvýšení zemědělské prvovýroby. Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků, pozemkové

úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům, proto je na tyto účely soustředěno největší množství finančních prostředků.

(Státní zemědělský intervenční fond)

Opatření Osy I jsou následující:

- modernizace zemědělských podniků,
- investice do lesů,
- přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům,
- pozemkové úpravy,
- další odborné vzdělávání a informační činnost,
- zahájení činnosti mladých zemědělců,
- předčasné ukončení zemědělské činnosti,
- využívání poradenských služeb.

(Ministerstvo zemědělství, 2009-2015)

Osa II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

Osa II je zaměřena na zlepšování životního prostředí a krajiny a udržitelné využívání zemědělské a lesní půdy. Jedná se o platby v rámci méně příznivých oblastí (LFA), agroenvironmentální opatření (AEO) a platby v rámci Natura 2000 na zemědělské půdě. Prioritní oblastí v rámci projektových opatření je obnova lesů po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů.

(Státní zemědělský intervenční fond)

Osa II má tyto opatření:

- platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA),
- platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD),
- agroenvironmentální opatření,
- zalesňování zemědělské půdy,
- platby v rámci NATURA 2000 v lesích,
- lesnicko-environmentální platby,
- obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů.

(Ministerstvo zemědělství, 2009-2015)

Osa III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Osa III podporuje rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit. Tyto cíle vycházejí z analýz problémů venkova a jeho potřeb v oblasti vzniku nových pracovních příležitostí, dostupnosti místních služeb a úrovně kvality života obecně. Tato osa řeší dlouhodobé negativní trendy snižování populace ve venkovských obcích, které jsou částečně spojeny s obecnými demografickými trendy vývoje a částečně se ztrátou pracovních příležitostí v zemědělství, která je důsledkem zvyšování efektivity a celkové konkurenceschopnosti.

(Státní zemědělský intervenční fond)

Mezi opatření Osy III patří:

- diverzifikace činností nezemědělské povahy,
- podpora zakládání podniků jejich rozvoj,
- podpora cestovního ruchu,
- obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby,
- ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova,
- vzdělávání a informace,
- získávání dovedností, animace a provádění.

(Ministerstvo zemědělství, 2009-2015)

Osa IV – LEADER

Hlavním cílem Osy IV je realizovat místní rozvojové strategie (tedy Strategický plán Leader) a spolupráci místních partnerství. Principy Leaderu jsou pro rozvoj venkovských oblastí zvláště vhodnou metodou, protože sloučením různých subjektů působících v rurálním prostoru tyto principy vedou k pozitivním efektům. Právě prostřednictvím místních akčních skupin (MAS) dostávají šanci zapojit se do problematiky jednotlivých oblastí široké vrstvy obyvatelstva, a to především formou převzetí rozhodovacích pravomocí týkajících se příslušných venkovských oblastí. Princip Leader neznamena antagonistickou podobu místních samospráv, je naopak jejich vhodným doplňkem v cílených aktivitách pro obnovu a rozvoj obcí a přispívá také k rozvoji zemědělského sektoru a péči o přírodu a krajinu.

(Státní zemědělský intervenční fond)

Opatření Osy IV jsou:

- Místní akční skupina
- Realizace místní rozvojové strategie
- Realizace projektů spolupráce

(Ministerstvo zemědělství, 2009-2015)

1.5 Program rozvoje venkova 2014 -2020

Finální znění PRV 2014 – 2020 bylo schváleno Evropskou komisí 26. května 2015. Díky PRV do českého zemědělství poputuje téměř 3,1 miliardy EUR (více než 84 miliard Kč). Z toho bude 2,3 mld. EUR (63 mld. korun) z unijního rozpočtu a 768 milionů EUR (21 mld. korun) z českého rozpočtu.

Hlavním cílem je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura.

Program bude také podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj.

Základním řídicím nástrojem pro realizaci konkrétních kroků je Strategický realizační plán.

V souladu se strategií Evropa 2020 jsou cíle podpory vyjádřeny v těchto šesti prioritách:

- P1: Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech,
- P2: Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů,
- P3: Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství,
- P4: Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím,
- P5: Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu,
- P6: Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.

PRV 2014 – 2020 obsahuje tato opatření:

- M01 Předávání znalostí a informační akce,
- M02 Poradenské, řídicí a pomocné služby pro zemědělství,

- M04 Investice do hmotného majetku,
- M06 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti,
- M08 Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů,
- M10 Agroenvironmentálně-klimatické opatření (AEKO),
- M11 Ekologické zemědělství (EZ),
- M12 Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě,
- M13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (LFA),
- M14 Dobré životní podmínky zvířat,
- M15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů,
- M16 Spolupráce,
- M19 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj),
- M20 Technická pomoc.

(Ministerstvo zemědělství, 2009-2015)

Každé opatření se vztahuje k některé z již výše zmíněných šesti priorit. U každé podpory je odůvodněn výběr daných opatření právě pro tuto podporu. Jednotlivé priority jsou dále členěny na několik prioritních oblastí.² (PRV, 2014-20)

M01 Předávání znalostí a informační akce

Prostřednictvím opatření budou řešeny především tyto potřeby:

- zvýšit účinnost výrobních faktorů,
- zajistit efektivní transfer znalostí.

Toto opatření má průřezový charakter a jeho realizací se přispěje k naplnění všech priorit, kromě šesté.

Na toto opatření bude v daném období vynaloženo z EU 2 497 263 EUR.

M02 Poradenské, řídicí a pomocné služby pro zemědělství

Prostřednictvím opatření bude řešeno především zajištění efektivního transferu znalostí (konkrétně v oblasti životního prostředí).

Opatření přispěje k naplnění priorit P1, P2 a P4.

Na opatření bude z rozpočtu EU vynaloženo 3 353 233 EUR.

² Tabulka členění priorit je k dispozici v příloze 2

M04 Investice do hmotného majetku

Prostřednictvím opatření budou řešeny především tyto potřeby:

- zvýšit účinnost výrobních faktorů,
- zvýšit podíl zpracovaných surovin a přidávání další hodnoty,
- posílit postavení prvovýrobců ve výrobní vertikále,
- zlepšit infrastrukturu v zemědělství a lesnictví,
- zajistit efektivní transfer znalostí,
- posílit prevenci degradace půdy, posílit retenční schopnost půdy a krajiny,
- posílit schopnost zemědělství a lesnictví v adaptaci na očekávané změny klimatu.

Realizací tohoto opatření se uskuteční priority P2, P3, P4 a P5.

Na toto opatření bude z EU vynaloženo 422 390 596 EUR.

M06 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti.

Prostřednictvím opatření budou řešeny tyto potřeby:

- zvýšit účinnost výrobních faktorů (kvalitu pracovní síly),
- zlepšit nevhodnou věkovou strukturu v zemědělství a snížit odliv pracovních sil mimo sektor,
- podpořit podnikatelské aktivity a nabídku pracovních příležitostí,
- využít potenciál obnovitelných zdrojů energie, především biomasy.

Díky tomuto opatření se uskutečňují priority P2, P5 a P6.

EU tomuto opatření přidělí na dané období 89 922 220 EUR.

M08 Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů

Opatření klade důraz především na potřebu posílení zdravotního stavu a odolnosti lesů, posílení schopnosti adaptace zemědělství a lesnictví na změny klimatu a zvýšení účinnosti výrobních faktorů.

Opatření přispívá k naplňování priorit P2, P4 a P5.

Z EU bude na toto opatření uvolněno 58 558 809 EUR.

M10 Agroenvironmentálně-klimatické opatření (AEKO)

Prostřednictvím opatření M10 budou řešeny především tyto potřeby:

- posílit prevenci degradace půdy a retenční schopnost půdy a krajiny,

- zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské a lesní půdě z hlediska různorodosti druhů,
- bránit degradaci vodních ekosystémů,
- posílit adaptaci zemědělství a lesnictví na očekávané změny klimatu.

Opatření přispěje k realizaci priorit P4 a P5.

Na toto opatření bude uvolněno z EU 678 767 541 EUR.

M11 Ekologické zemědělství (EZ)

Opatření počítá s těmito slabými stránkami a hrozbami:

- negativní vlivy zemědělství na cenné biotopy a životní prostředí,
- snižující se kvalita půdy,
- kontaminace půd a vliv prostředků na ochranu rostlin.

S ohledem na tyto negativní faktory byl z důvodu zvýšení transparentnosti tohoto opatření zaveden zákaz souběhu s konvenční produkcí. Cílem je poskytovat podporu pouze zemědělcům, kteří realizují většinu své produkce na trhu s bioprodukty.

Realizací opatření je naplněna priorita P4.

Na toto opatření EU uvolní 248 034 798 EUR.

M12 Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě

Prostřednictvím opatření bude řešena hlavně potřeba zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské a lesní půdě z hlediska druhové různorodosti, zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny a posílit funkční propojení krajiny.

Opatření přispěje k naplnění priority P4

EU na toto opatření uvolní 3 118 050 EUR.

M13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (LFA)

Tímto opatřením budou řešeny následující potřeby:

- posílit prevenci opuštění půd v oblastech s přírodními omezeními,
- zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské a lesní půdě z hlediska druhové různorodosti, zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny, posílit funkční propojení krajiny.

Prostřednictvím tohoto opatření bude naplněna priorita P4.

Toto opatření bude disponovat částkou 507 667 029 EUR uvolněnou z EU.

M14 Dobré životní podmínky zvířat

Zde bude řešena především potřeba motivovat k zajištění nadstandardních životních podmínek v chovu zvířat.

Opatření přispěje k realizaci priority P3.

Na dané opatření bude z EU uvolněno 50 000 000 EUR.

M15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů

Díky opatření budou řešeny tyto potřeby:

- zachovat a obnovit cenná stanoviště zemědělské a lesní půdy a biodiverzitu, zvýšit ekologickou a estetickou hodnotu krajiny,
- posílit zdravotní stav, odolnost a ochranu lesů.

Toto opatření přispěje k naplnění priority P4.

EU na opatření uvolní 5 865 966 EUR.

M16 Spolupráce

V rámci opatření budou řešeny hlavně tyto potřeby:

- zvýšit účinnost výrobních faktorů,
- zvýšit podíl zpracovaných surovin a přidání další hodnoty,
- postavit pozici prvovýrobců ve výrobní vertikále,
- zajistit efektivní transfer znalostí.

Tímto opatřením bude zajištěno naplnění všech priorit, kromě priority P6.

Z rozpočtu EU bude pro opatření uvolněno 82 714 790 EUR.

M19 Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj)

Tímto opatřením budou hlavně podpořeny aktivity komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD).

Opatřením se přispěje k realizaci priority P6.

EU uvolní pro opatření M19 115 283 701 EUR.

(PRV 2014-2020)

2. Metodika

Bakalářská práce je zaměřena na zhodnocení dopadů SZP na rozvoj venkova a zemědělství, převážně v programovacím období 2007-2013. Hlavním cílem práce je zhodnotit vliv SZP na podnikání v zemědělství a její vnímání podnikateli. Dílčím cílem práce je vyhodnotit, jaké zemědělské činnosti jsou v daném území nejvíce prováděny a zda jsou na ně využívány dotace z EU. Z těchto cílů jsou sestaveny hypotézy, které zní:

- I. na daném území je převážně využíváno pastvin,
- II. zemědělci v dané lokalitě využívají dotační politiky EU.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Pro zpracování teoretické části je potřeba nastudovat danou problematiku a s ní související termíny. Nejčastěji budou použiti autoři jako Pělucha, M., Fojtíková, L., Lebieczik, M. či Štolbová, M. Nejprve bude práce věnována SZP, jejím počátkům a reformám, poté bude nastíněna transformace zemědělství. Další kapitola práce bude věnována problematice LFA oblastí. Závěr teoretické části bude věnován Programu rozvoje venkova pro roky 2007-2013 a následně i Programu rozvoje venkova pro období 2014-2020.

Praktická část bude rozdělena do dvou kapitol, v první budou představeny řešené regiony okresy Český Krumlov a Prachatice. Druhá část bude věnována vyhodnocení výzkumu. Data budou do výzkumu získávána dotazníkovým šetřením, kterého se zúčastní fyzické i právnické osoby se zemědělským zaměřením. Tyto osoby budou odpovídat na otázky, které souvisí s čerpáním dotací do jejich podniků. Dotazníkové šetření se uskuteční v termínu 22. února až 18. března 2016. K vyhodnocení dotazníků budou použity programy Microsoft Word a Excel, pro větší přehlednost bude každá otázka doplněna grafem či tabulkou.

3. Praktická část

3.1. Charakteristika okresu Český Krumlov

Okres Český Krumlov je typickým příhraničním regionem, který leží v nejjižnějším cípu České republiky. Sousedí s okresy České Budějovice a Prachatice. Rozloha okresu je 1 615 km². Je třetím největším okresem v Jihočeském kraji a šestým v republice.

Z hlediska přírodních podmínek je českokrumlovský okres velmi pestrým územím, ať už jde o územní členitost, geologickou stavbu, klima nebo bohatství flóry a fauny. Téměř celé území je součástí Šumavy a v jihovýchodní části Novohradských hor. Mezi nejvýznamnější vrchovinné celky patří Blanský les, Krumlovská vrchovina a Prachatická vrchovina. Nejvýše položeným místem je Šumavská hora Smrčina (1 332 m) a nejnižše položený bod se nachází v místě, kde Vltava opouští hranice okresu u obce Vrábče (420 m). Průměrná nadmořská výška okresu je 690 m.

Snaha o zachování přírodního prostředí se odrazila v tom, že na částech území byly vyhlášeny Národní park a CHKO Šumava, CHKO Blanský les a Přírodní park Novohradské hory. Na území okresu se nachází více než 40 přírodních rezervací a památek, například Dívčí Kámen, Čertova stěna, Holubovské Hadce, či Žofínský prales.

Ve 46 obcích okresu žije necelých 62 tisíc obyvatel. Hustotu obyvatelstva (37 obyvatel na km²) má okres nejmenším v celém Jihočeském kraji. Administrativní členění okresu je znázorněno na obrázku 4.

Odvětvová skladba okresu je následovná. Markantně nižší podíl zaměstnaných je v dopravě a obchodu. Vyšší podíl zaměstnanosti je v oblasti ubytování, stravování a pohostinství. Dominantním odvětvím je průmysl, zaměstnává až 30 % obyvatel. V zemědělství pracuje přibližně 5 % obyvatel, což patří k průměru kraje. Okres Český Krumlov dlouhodobě patří k okresům s nejvyšší nezaměstnaností v kraji.

Na území okresu najdeme četné stavební památky, samotné město Český Krumlov je zapsané na seznamu UNESCO. Dále stojí za zmínku kláštery ve Zlaté Koruně a Vyším Brodě, hrad Rožmberk nad Vltavou a zřícenina hradu Dívčí Kámen. Známa je také observatoř Klet', která je ve výšce 1 070 m. nejvýše položenou astronomickou observatoří v Čechách.

(ČSÚ: Charakteristika okresu Český Krumlov, 2015)

Obrázek 4: Administrativní rozdělení okresu Český Krumlov

Zdroj: ČSÚ: Charakteristika okresu Český Krumlov

3.2 Charakteristika okresu Prachatice

Okres Prachatice se nachází v jihozápadní části Jihočeského kraje. Sousedí s okresy Klatovy, Strakonice, České Budějovice a Český Krumlov. Svou rozlohou 1 375 km² se řadí na čtvrté místo mezi okresy Jihočeského kraje.

Převážnou část okresu tvoří podhorská vrchovina, která v příhraniční oblasti přechází do horského pásma Šumavy. Téměř celá část okresu se nachází v nadmořské výšce 600 až 800 m. Nejvýše položenou obcí je obec Kvilda (1 062 m) a nejnižší leží část obce Malkovice (410 m.). Nejvyšším bodem okresu je vrchol hory Plechý (1 378 m.). V tomto okresu pramení řeka Vltava, která se u obce Nová Pec vlévá do Lipenské vodní nádrže. Klimatické podmínky jsou silně ovlivněny nadmořskou výškou a členitostí terénu – jsou tudíž značně rozdílné. V nadmořských výškách nad 800 metrů je podnebí ve svém souhrnu mírně chladné až chladné a ve výškách pod 800 metrů mírně teplé.

Významným přírodním bohatstvím okresu jsou lesy, které pokrývají 52 % jeho plochy. Jedná se především o jehličnaté a smíšené lesy. Dále se v okrese nachází ložiska rašeliny.

(ČSÚ: Charakteristika okresu Prachatice, 2015)

Obrázek 5: Administrativní rozdělení okresu Prachatice

Zdroj: ČSÚ: Charakteristika okresu Prachatice

V okrese žije necelých 51 tisíc obyvatel v 65 obcích. Dle odvětvové struktury je zde nejvýznamnějším sektorem průmysl, v němž pracuje 28 % obyvatel. V zemědělství pracuje 7 % obyvatel. Administrativní členění okresu je znázorněno obrázkem 5.

(ČSÚ: Charakteristika okresu Prachatice, 2015)

3.3. Dotazníkové šetření

Hlavní částí praktické části je dotazníkové šetření, které je zaměřeno na čerpání dotací na zemědělství v rámci okresů Český Krumlov a Prachatice a na vnímání nastavení SZP oslovenými podnikateli. Dotazník obsahuje jedenáct otázek, většina otázek je uzavřených. Dvě otázky jsou polootevřené a jedna otevřená, kde respondenti dostali možnost vyjádřit svůj vlastní názor. Dotazník je uveden v příloze 3.

Dotazník byl vytvořen v dokumentu Microsoft Word a rozeslán respondentům elektronickou poštou.

Sběr dotazníků probíhal přibližně měsíc. Během této doby bylo osloveno kolem 120 respondentů, z nich někteří zpětně informovali o ukončení své činnosti. Podařilo se získat zpět 27 více či méně vyplněných dotazníků, což představuje návratnost 24,3%. Tyto dotazníky jsou na následujících stranách vyhodnoceny.

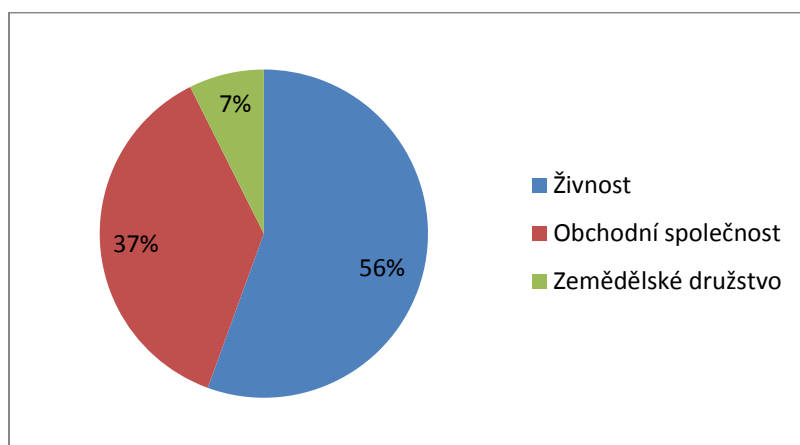
První tři otázky sloužily především ke zjištění typu podnikání a míry, v jaké je tato činnost vykonávána. Týkají se typu podnikání a toho, jde-li o hlavní či vedlejší činnost daného subjektu.

Tabulka 5: Jakého typu je Vaše podnikání?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Živnost	15	56
Obchodní společnost	10	37
Zemědělské družstvo	2	7
Celkem	27	100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 2: Jakého typu je Vaše podnikání?

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 2 a tabulky 5 je patrné, že nejvíce respondentů podnikajících v zemědělství má živnostenské oprávnění (56% - 15 respondentů), dále jsou také časté různé typy obchodních společností (37% - 10 respondentů) a zemědělská družstva se vyskytují jen ojediněle (7% - 2 respondenti).

V další otázce se zjišťovalo, zda se respondent věnuje zemědělství okrajově, nebo je to jeho hlavní výdělečná činnost. Šlo o rozřadovací otázku, protože další otázka se týkala jen těch respondentů, kteří zde odpověděli „Ne, věnuji se zemědělství jen okrajově“. Rozřazení se týkalo převážně živnostníků.

Tabulka 6: Je zemědělství Vaší hlavní výdělečnou činností?

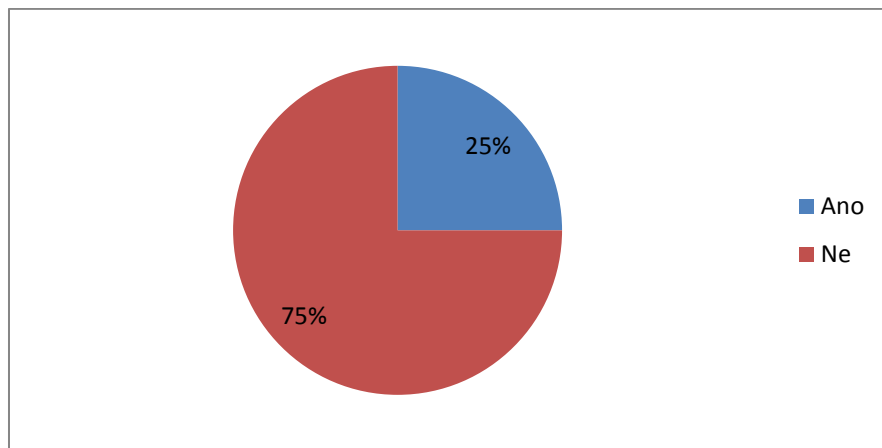
Odpověď		Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Živnost	Ano	11	73
	Ne, věnuji se zemědělství jen okrajově	4	27
	Celkem	15	100
Ostatní	Ano	12	100
	Celkem	12	100

Zdroj: vlastní zpracování

Jak vyplývá z tabulky 6, jedná-li se o obchodní společnosti a družstva, všichni respondenti mají zemědělství jako svou hlavní výdělečnou činnost. Jde-li o živnosti, 73% respondentů (11 živnostníků) má zemědělství jako hlavní výdělečnou činnost a 27% respondentů (4 živnostníci) se zemědělství věnuje jen okrajově.

Na třetí otázku odpovídali jen respondenti živnostníci, kteří se zemědělství věnují jen okrajově.

Graf 3: Pokud se zemědělství věnujete jen okrajově, plánujete z něj udělat Vaši hlavní výdělečnou činnost?

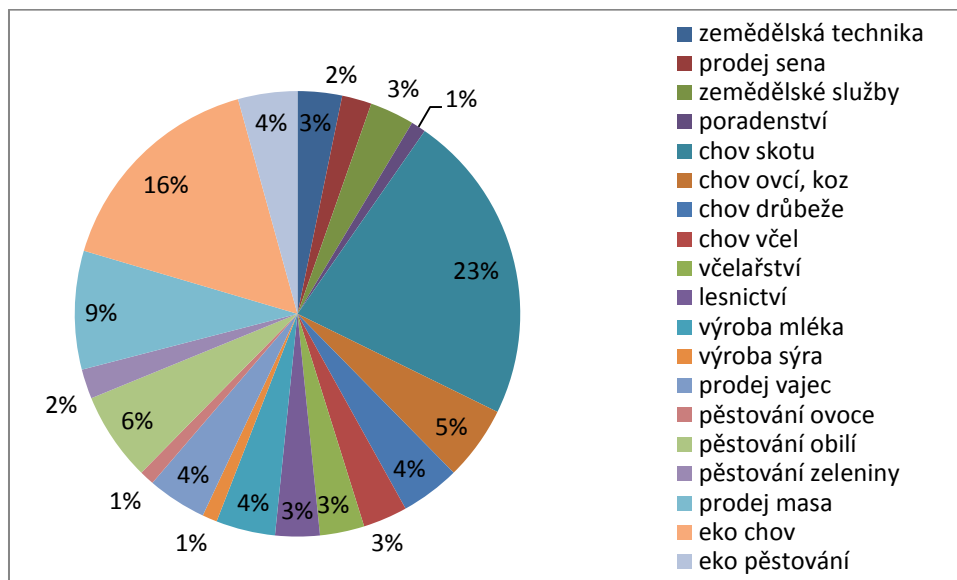

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 3 vyplývá, že 75% respondentů ze zemědělství nechce udělat svou hlavní činnost, o možnosti tak učinit uvažuje 25% respondentů.

Další otázka sloužila ke zjištění předmětu podnikání respondentů. V této otázce mohli respondenti zvolit více možností.

Graf 4: Čím se přesně zabýváte?

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 4 vyplývá, že nejvíce se v této oblasti respondenti věnují chovu skotu (23%), ekologickému chovu (16%), prodeji masa (9%) a pěstování obilí (6%). Dále následuje chov ovcí, koz (5%), chov drůbeže (4%), výroba mléka (4%), prodej vajec (4%), ekologické pěstování (4%), prodej či servis zemědělské techniky (3%), zemědělské služby (3%), včelařství (3%), chov včel (3%), lesnictví (3%), pěstování zeleniny (2%) a prodej sena (2%). Naopak nejméně se věnují poradenství v zemědělství (1%), pěstování ovoce (1%) a prodeji sýra (1%).

Z odpovědí na tuto otázku lze usuzovat, že převážná část respondentů disponuje hlavně pastvinami, na nichž chovají dobytek, což je v horských oblastech s těžkými přírodními podmínkami pochopitelné.

Následující otázka zjišťovala, zda respondenti sledují legislativu spojenou se SZP.

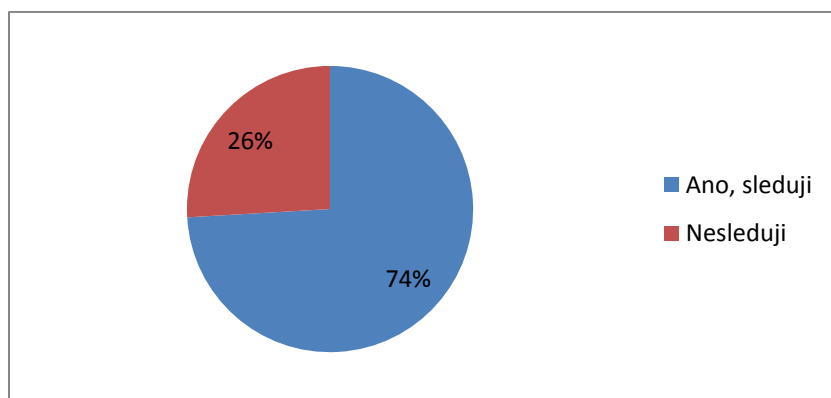
Tabulka 7: Sledujete změny v legislativě týkající se SZP a její případné dopady na Vaše podnikání?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, sleduji	20	74
Nesleduji	7	26
Celkem	27	100

Zdroj: vlastní zpracování

Jak vyplývá z tabulky 7 a grafu 5, bylo zjištěno, že legislativu týkající se SZP sleduje 74% respondentů (20 účastníků), naopak se o ni nezajímá 26 % respondentů (7 účastníků).

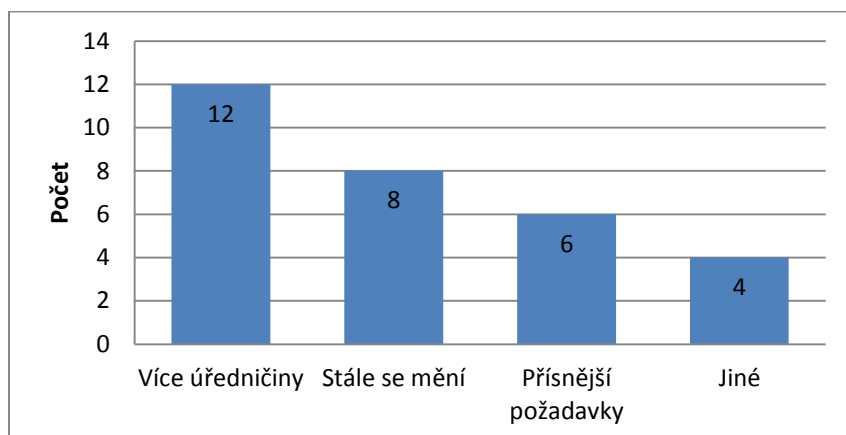
Graf 5: Sledujete změny v legislativě týkající se SZP a její případné dopady na Vaše podnikání?

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka byla otevřená, aby měli respondenti možnost vyjádřit svůj názor a mohli zde zmínit i více položek. Týkala se toho, jak respondenty ovlivňuje legislativa spojená se SZP.

Graf 6: Jak Vás legislativa spojená se SZP ovlivňuje?

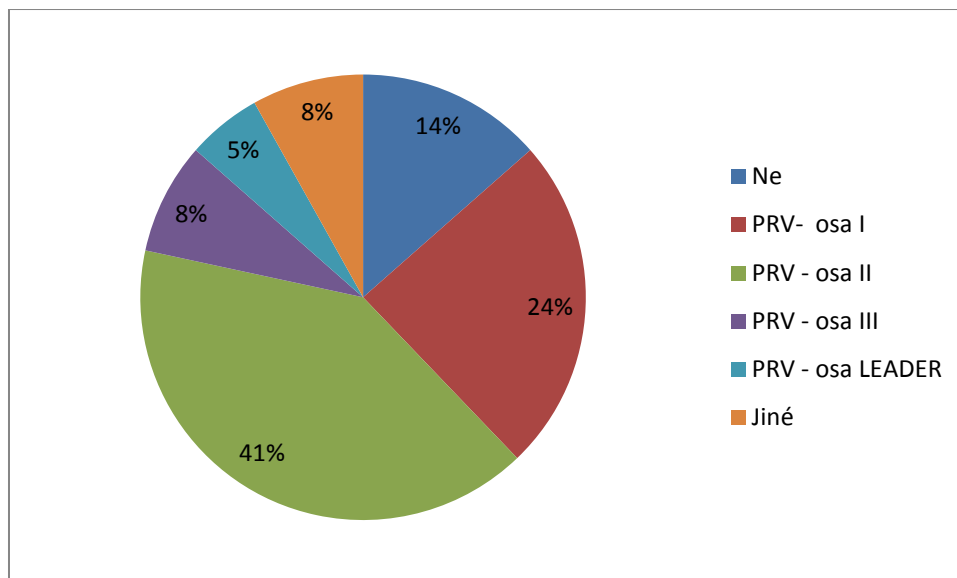
Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 6 vyplývá, že nejvíce respondenty ovlivňuje velké množství dokumentů, které musí vyplňovat a sestavovat (40%), 8 respondentů (27%) uvedlo, že se legislativa neustále mění a oni se jí musí přizpůsobovat, dále 6 respondentů (20%) považuje za omezující stále se spíšiňující požadavky na zemědělství. V kategorii jiné (13%) bylo zmíněno například: sestavování daných pravidel lidmi, kteří se zjevně nepohybují v oboru a neví, jaké dopady tyto změny přinesou, výše dotace ovlivní ekonomickou úroveň podniku.

Z odpovědí na otázku, vyplývá, že je legislativa spojená se SZP vnímána spíše negativně a přiděluje dotyčným práci.

Otázka 7 se týkala čerpání dotací z EU, respondenti zde mohli zvolit více odpovědí.

Graf 7: Čerpáte nebo jste v minulosti čerpali dotace z EU?

Zdroj: vlastní tvorba

Z grafu 7 vyplývá, že nejvíce jsou na tomto území čerpány dotace z PRV – osa II (41%) a PRV – osa I (24%). Dále následuje čerpání z PRV osa III (8%), jiné (8%), kam byly zařazeny programy SAPS, Agroenviro a Včelařství – technická pomoc, a PRV osa LEADER (5%). Naopak žádné dotace nepobírá 14% respondentů.

Největší podíl dotací z PRV osy II je zřejmě dán tím, že dané území je značně znevýhodněné především přírodními podmínkami, a právě osa II tyto platby zahrnuje.

Další otázka zkoumala, jak jsou pro respondenty dotace důležité a zda by podnikali i bez možnosti je získat.

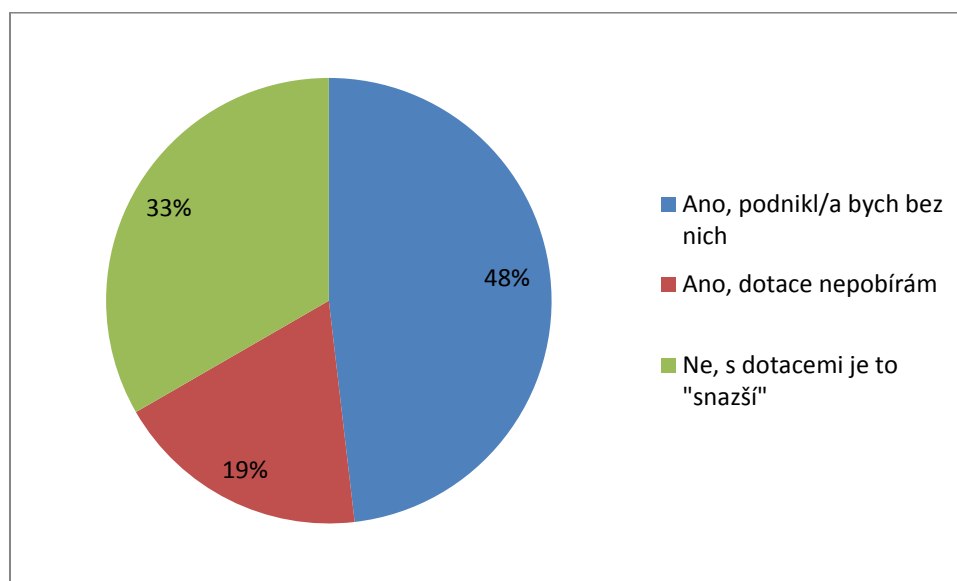
Tabulka 8: Podnikali byste v tomto oboru i v případě, že by nebyla možnost dotací?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, podnikal/a bych i bez možnosti dotace	13	48
Ano, dotace nepobírám	5	19
Ne, podnikám v zemědělství, protože je to s možností dotace „snazší“	9	33
Celkem	27	100

Zdroj: vlastní zpracování

Jak ukazuje tabulka 8 a graf 8 většina respondentů by podnikala i bez možnosti dotací (48%), 33% respondentů (9 účastníků) podniká v zemědělství, protože jim to díky dotacím připadá „snazší“ a 19% respondentů (5 účastníků) v zemědělství podniká i bez pobírání dotací. Necelých 15% respondentů ale uvedlo, že si podnikání v zemědělství bez dotací umí jen těžko představit, i když by dále podnikali, protože by zisky stačily pouze na „přežití“ daných podniků či živnostníků.

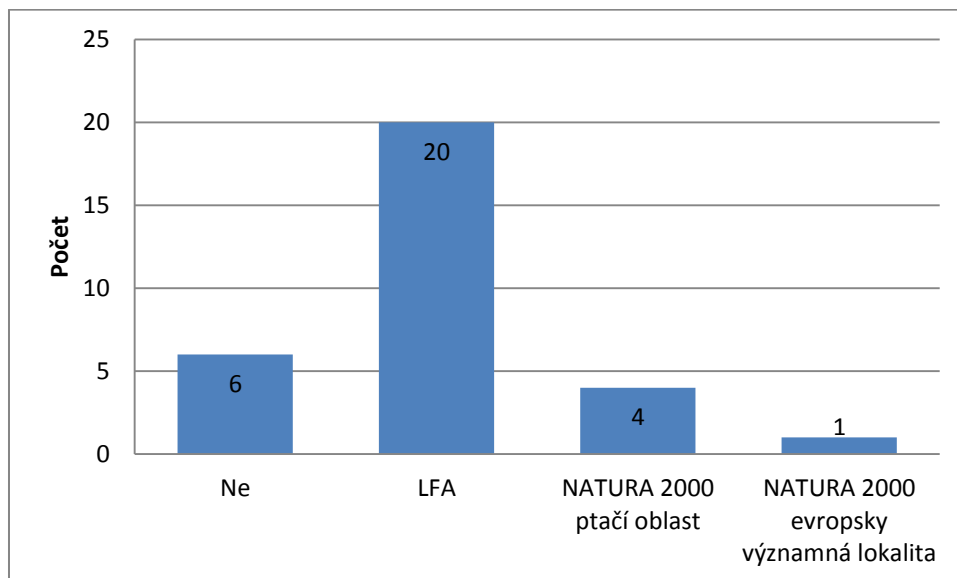
Graf 8: Podnikali byste v tomto oboru i v případě, že by nebyla možnost dotací?

Zdroj: vlastní zpracování

V další otázce mohli respondenti zvolit více odpovědí, otázka se týkala respondentů ve znevýhodněných oblastech nebo přísně chráněných oblastech.

Graf 9: Pobíráte nějaký typ plateb pro znevýhodněné oblasti (LFA, NATURA 2000)?

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 9 vyplývá, že nejvíce respondentů pobírá platby na LFA oblasti (20 respondentů – 65%), platby NATURA 2000 pobírá 16% respondentů. a 19% respondentů žádné platby na znevýhodněné oblasti nepobírá.

Někteří respondenti zde uváděli, že pobírají nějaký typ těchto plateb, i když v otázce 7 nevedli příslušnou osu, do které tyto platby patří. To značí jisté problémy v orientaci s předpisy s tímto spojenými (především PRV).

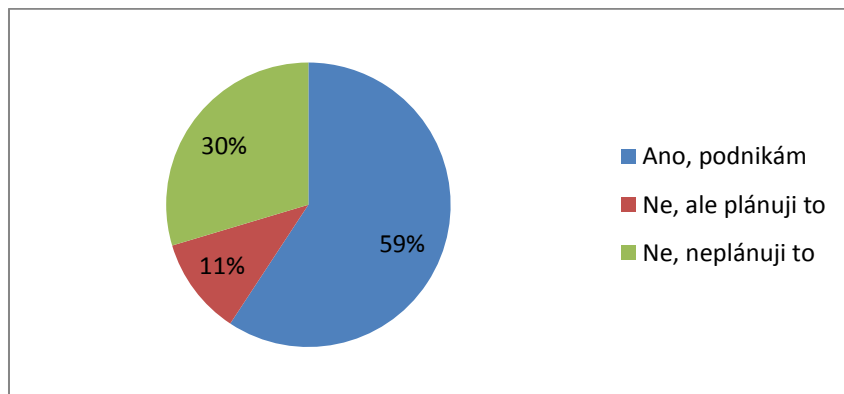
Následující otázka se týkala ekologického zemědělství, zjišťovala kolik respondentů se mu věnuje, kolik naopak nevěnuje a kolik by se mu v budoucnu věnovat chtělo.

Tabulka 9: Podnikáte nebo podnikal/a byste v ekologickém zemědělství?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, podnikám	16	59
Ne, ale plánuji to	3	11
Ne, ani to neplánuji	8	30
Celkem	27	100

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 10: Podnikáte nebo podnikal/a byste v ekologickém zemědělství?

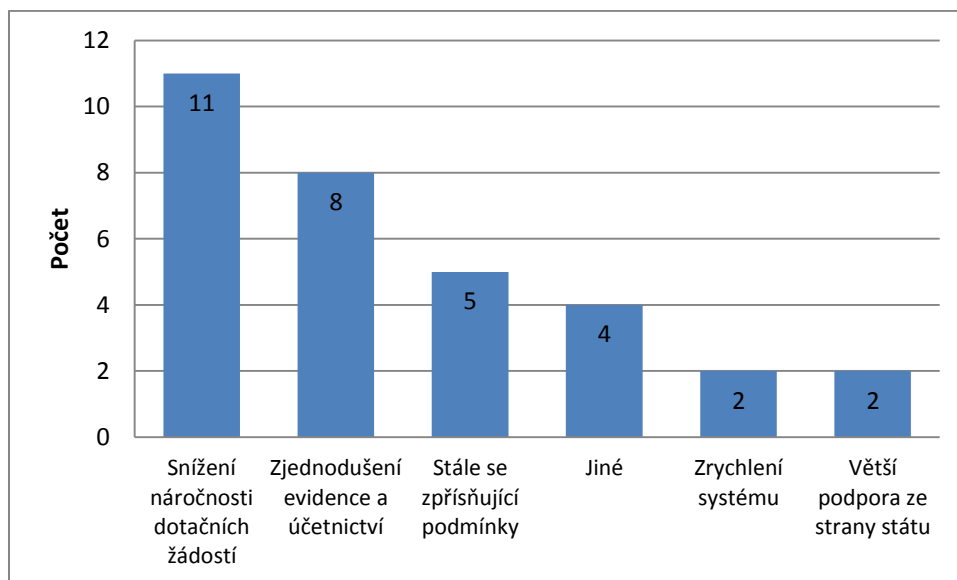

Zdroj: vlastní tvorba

Z tabulky 9 a grafu 10 vyplývá, že většina dotázaných se pohybuje v ekologickém zemědělství (59% - 16 respondentů), tři respondenti (11%) zatím v ekologickém zemědělství nepodnikají, ale mají to v plánu a 30% respondentů (8 účastníků) v budoucnu neplánuje se ekologickým zemědělstvím zabývat.

Další otázka byla otevřená, aby respondenti mohli vyjádřit svůj názor. Týkala se toho, co by respondenti na současném nastavení SZP změnili. Respondenti zde mohli vyjmenovat i více položek.

Graf 11: Existuje něco, co byste na současném nastavení dotační politiky změnili?

Zdroj: vlastní zpracování

Za nejčastější problém byla označována náročnost dotačních žádostí (34%), náročnost evidence a účetnictví obecně (25%) a stále se zpřísnující podmínky (16%). V kategorii jiné (13%) bylo zmíněno především následující: ČR by měla být v zemědělství soběstačná, produkty, které se v ČR vyprodukují, by se zde měli i prodat, dnešní nastavení SZP neposkytuje výhled do budoucnosti, respondentům se špatně stanovují jakékoli prognózy, protože neví, co se za dalších pár let změní, či zbytečné kontroly. Respondenti by také uvítali zrychlení celkového dotačního systému (6%) a větší podporu ze strany státu (6%).

Formální procesy spojené s dotačními žádostmi a dokumentací související s vlastní realizací projektů jsou náročné, není tedy překvapením, že respondentům nejvíce stěžují práci. Časté výtky ke složitosti dokumentace spojené se SZP, byly nejvíce vyzdvihovány respondenty živnostníky, kteří nejen že si sami musí vytvořit veškerou dokumentaci, ale také sami sledují všechny změny a zajišťují ještě chod svého podnikání. To je pro ně o mnoho časově náročnější než pro větší firmy, kde si mohou dovolit mít na tento úkol speciálního člověka.

Diskuse

V daném úseku práce bych se ráda vyjádřila k určitým bodům praktické části a v závěru potvrdila či vyvrátila stanovené hypotézy.

Myslím, že je pochopitelná nespokojenost zemědělců s přílišnou administrativou, jak už bylo zmíněno, je to zatěžující především pro individuální zemědělce, kteří si vše hlídají sami.

Dále souhlasím se zmíněným názorem, že by měla být, ČR co se týče zemědělství více soběstačná. Vše je poháněno právě SZP, vše se zpříšňuje, ať už zmíněná dokumentace, či podmínky, ve kterých mohou být prováděny konkrétní zemědělské činnosti. Myslím, že například v dané lokalitě by nebyť dotací nebylo tolik zemědělských subjektů. Protože individuální zemědělci, kteří by „zkusili“ podnikat, by si vydělávali stěží na chod daného podnikání. Toto se myslím týká hlavně ekologického zemědělství, které je v posledních letech velkým boomem nejen pro dané podnikatele, ale hlavně pro spotřebitele. V současné době se lidé opět začínají zajímat o složení potravin a dávají přednost BIO produktům. Osobně si ale myslím, že lidé dávají přednost regionální potravíně, než té, která je sice BIO, ale dovezená z druhého konce republiky, či ze zahraničí. Podle mého názoru by bylo dobré, aby se to, co se v daném regionu vyprodukuje, také v daném regionu spotřebovalo. To by mohlo být více podpořeno právě ze strany státu.

Nyní je potřeba potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy.

Hypotéza I. : Na daném území je převážně využíváno pastvin.

Tuto hypotézu je možné **potvrdit**. Vyplývá to už jen z krajinného rázu regionu, ale je to patrné i z dotazníkového šetření. Až 30% dotázaných se věnuje chovu skotu, koz, ovcí či drůbeže. Naproti tomu 9% dotázaných se věnuje pěstování nejrůznějších plodin, převážně ale obilí. Z těchto výsledků lze usuzovat, že v horských oblastech, jak vlivem počasí, tak i hornaté kamenité neúrodné půdy, jsou pozemky k tomu určené využívány především jako pastviny.

Hypotéza II: Zemědělci v dané lokalitě využívají dotační politiky EU.

Tuto hypotézu lze **potvrdit**. Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, pouhých 14% respondentů nepobírá žádné dotační tituly. Zbylých 86% respondentů nějaký dotační titul pobírá, jde převážně o čerpání z PRV – osy II. Ta zahrnuje především platby oblastí LFA a platby NATURA 2000, které pobírá 20% respondentů. Je to samozřejmě dáno tím, že se řešený region z velké části nachází v horských či podhorských částech Šumavy, což vysvětluje platby LFA.

Platby NATURA 2000 lze zdůvodnit tím, že se valná většina území regionu nachází na územích CHKO či NP.

Závěr

Tato bakalářská práce byla zaměřena na SZP, především na její dotační politiku. Cílem této práce bylo posoudit vliv SZP na rozvoj venkova a zemědělství a zjistit jak SZP vnímají podnikatelé, kteří se v tomto odvětví pohybují.

K vytvoření teoretické části bylo potřeba nejprve nastudovat odbornou literaturu a následně získané informace zpracovat. Nejprve se autorka práce zabývala samotnou SZP, poté byla práce zaměřena na LFA oblasti a oblasti NATURA 2000 a v závěru teoretické části byly stručně popsány Program rozvoje venkova 2007 – 2013 a Program rozvoje venkova 2014-2020.

V praktické části byly nejprve charakterizovány okresy Český Krumlov a Prachatice a na závěr bylo vyhodnoceno dotazníkové šetření, které bylo prováděno mezi subjekty podnikajícími v zemědělství.

Z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 27 respondentů (živnostníků, obchodních společností a družstev zabývajících se zemědělstvím), vyplynulo, že většina pobírá nějaký typ dotací z EU a sleduje vývoj SZP. Bylo zjištěno, že jsou na daném území vypláceny především dotace LFA oblastí a oblastí NATURA 2000, což je podle autorky dáno hlavně horskou oblastí regionu a velkým zastoupením různých chráněných oblastí, ať jde o NP Šumava či CHKO jako Blanský les nebo Novohradské Hory. S tím jsou také spojeny činnosti, které respondenti vykonávají, především jde o chov skotu, koz a ovcí a potažmo i prodeje výrobků z nich. Jelikož se řešené území nachází v převážně horském pásmu, převládají zde pravděpodobně pastviny, protože pro pěstování zde nejsou vhodné podmínky. Největším problémem se ukázala značná administrativní náročnost, která je s celým procesem spojena, především pro živnostníky, kteří si veškeré změny a dokumenty musí ohlídat sami a k tomu vést své podnikání. Dle autorky by bylo řešením zjednodušení agendy právě pro tyto drobné zemědělce a usnadnění jim tak jejich práci.

Summary

This bachelor thesis was focused for the common agricultural policy and its endowment policy. The aim this thesis was the assessing the impacts of the CAP on rural development and agriculture and the findings how CAP perceived by entrepreneurs who are in this industry.

Firstly, there was a study of literature, which helped to make the theoretical part of the thesis. The theoretical part was oriented to the CAP, LFA areas and areas NATURA 2000, The Rural Development Programme 2007-2013 and The Rural Development Programme 2014-2020 was described in the conclusion of the theoretical part.

In the practical part the districts Český Krumlov and Prachatice was characterized and the survey was evaluated, which was conducted between entities doing business in agriculture. Thanks to the survey was done quantitative analysis and the results of the survey were used for construction of comparative graphs.

Seznam použitých zdrojů

Publikace:

- Bičík, I. (2010). Vývoj využití ploch v Česku (Vyd. 1.). Praha: Česká geografická společnost.
- Český venkov 2007: Studie Jihočeského a ústeckého kraje.(2008) Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze.
- Fojtíková, L., & Lebieczik, M. (2008). Společné politiky Evropské unie: Historie a současnost se zaměřením na českou republiku (první). Praha: C. H. Beck.
- Hrabánková, M. (2008). Přístupy k harmonizaci Evropského modelu zemědělství na podmínky regionů ČR: vědecká monografie (1. vyd.). V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta.
- König, P. (2009). Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu (2., aktualiz. vyd.). V Praze: C.H. Beck.
- Pělucha, M. (2012). Venkov na prahu 21. století: venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů měst a venkova v globalizované ekonomice (1. vyd.). Praha: Alfa nakladatelství.
- Pělucha, M. (2006). Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU (Vyd. 1.). Praha: IREAS.
- Společná zemědělská politika: příběh pokračuje. (2012). Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.
- Střeleček, F., Lososová, J., & Zdeněk, R. (2009). Vliv dotací na ekonomickou situaci českých zemědělských podniků: vědecká monografie (1. vyd.). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta.
- Štolbová, M. (2012). Hospodaření zemědělců v oblastech s přírodními omezeními po vstupu ČR do EU: Farming in areas with natural constraints after the Czech Republic accession into the EU : (výzkumná studie). Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací.
- Štolbová, M. (2007). Problematika méně příznivých oblastí (I.). Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky.

Internetové zdroje:

CZSO: Charakteristika okresu Český Krumlov. Dostupné na www.czso.cz/csu/xc/charakteristika_okresu_ck

CZSO: Charakteristika okresu Prachatice. Dostupné na www.czso.cz/csu/xc/okres_prachatice

Euroskop.cz: Problémy rozpočtu EU. Dostupné na www.euroskop.cz/8921/sekce/problem-rozpocet-eu/

Ministerstvo zemědělství: Metodika k provádění nařízení vlády č. 72/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními (2015). Dostupné na [www.eagri.cz/public/web/file/399478/Methodika_72_LFA_web.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/399478/Methodika_72_LFA_web.pdf)

Ministerstvo zemědělství: Program rozvoje venkova 2007-2014. Dostupné na [www.eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/](http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/)

Ministerstvo zemědělství: Program rozvoje venkova 2014-2020. Dostupné na [www.eagri.cz/public/web/file/434289/PRV_1._modifikace_schvalena_verze_EK.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/434289/PRV_1._modifikace_schvalena_verze_EK.pdf)

Ministerstvo zemědělství: Program rozvoje venkova 2014-2020. Dostupné na [www.eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/](http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/)

Ministerstvo zemědělství: Programové dokumenty: Program rozvoje venkova 2014-2020: Příloha 10: Metodika vymezení LFA. Dostupné na [www.eagri.cz/public/web/file/409438/P10_Methodika_vymezeni_LFA.pdf](http://eagri.cz/public/web/file/409438/P10_Methodika_vymezeni_LFA.pdf)

Ministerstvo životního prostředí: Natura 2000. Dostupné na www.mzp.cz/cz/natura_2000

Natura 2000: Evropsky významné lokality. Dostupné na www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=1805

Natura 2000: Ptačí oblasti. Dostupné na www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=1804

SZIF: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2014. Dostupné na www.szif.cz/cs/program-rozvoje-venkova

Ostatní zdroje:

Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005: o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Seznam použitých zkratk

BPEJ	Bonitovaná půdně ekologická jednotka
ČR	Česká republika
EAFG	Evropský zemědělský záruční fond
EAGGF	Evropský zemědělský záruční a orientační fond
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
ESH	Evropské hospodářské společenství
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
HHRE	Hrubý roční retní efekt
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova
CHKO	Chráněná krajinná oblast
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
k. ú.	Katastrální území
NP	Národní park
PRV	Program rozvoje venkova
TTP	Trvalý travní porost
SZP	Společná zemědělská politika

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sazby plateb LFA v období před vstupem ČR do EU.....	19
Tabulka 2: Sazby plateb LFA v období 2004 – 2006.....	20
Tabulka 3: Sazby plateb pro horské LFA na období 2014 – 2020.....	24
Tabulka 4: Sazby plateb pro ostatní LFA na období 2014 – 2020.....	24
Tabulka 5: Jakého typu je Vaše podnikání?	42
Tabulka 6: Je zemědělství Vaší hlavní výdělečnou činností?	43
Tabulka 7: Sledujete změny v legislativě týkající se SZP?.....	46
Tabulka 8: Podnikali byste v tomto oboru i v případě, že by nebyla možnost dotací?.....	49
Tabulka 9: Podnikáte nebo podnikal/a byste v ekologickém zemědělství?	51

Seznam obrázků

Obrázek 1: Ptačí oblasti NATURA 2000 v ČR.....	21
Obrázek 2: Evropsky významné lokality NATURA 2000 v ČR.....	22
Obrázek 3: Mapa vymezení LFA oblastí v ČR.....	26
Obrázek 4: Administrativní členění okresu Český Krumlov.....	38
Obrázek 5: Administrativní členění okresu Prachatice.....	39

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj podílu výdajů na SZP z celkového rozpočtu EU.....	11
Graf 2: Jakého typu je Vaše podnikání?	42
Graf 3: Pokud se zemědělství věnujete jen okrajově, plánujete z něj udělat Vaši hlavní výdělečnou činností?	44
Graf 4: Čím se přesně zabýváte?	45
Graf 5: Sledujete změny v legislativě týkající se SZP?	46
Graf 6: Jak Vás legislativa spojená se SZP ovlivňuje?	47
Graf 7: Čerpáte nebo jste v minulosti čerpali dotace z EU?	48

Graf 8: Podnikali byste v tomto oboru i v případě, že by nebyla možnost dotací?.....	49
Graf 9: Pobíráte nějaký typ plateb pro znevýhodněné oblasti?.....	50
Graf 10: Podnikáte nebo podnikal/a byste v ekologickém zemědělství?.....	51
Graf 11: Co byste na současném nastavení dotační politiky změnili?.....	52

Seznam příloh

Příloha 1: Algoritmus pro výpočet BPEJ.....	63
Příloha 2: Tabulka členění priorit PRV 2014-2020.....	65
Příloha 3: Dotazník	67

Příloha 1: Algoritmus pro výpočet BPEJ

$$V_{BPEJ} = (HRRE_{BPEJ} + ABS(HRRE_{\min}) + 6 \cdot a) / a \quad (2)$$

kde:

V_{BPEJ}	výnosnost BPEJ (v bodech)
$ABS(HRRE_{\min})$	absolutní hodnota minimálního HRRE (Kč/ha)
$HRRE_{\max}$	maximální HRRE (Kč/ha)
a	pomocná konstanta výnosovosti (Kč/bod)

$$a = (ABS(HRRE_{\min}) + (HRRE_{\max})) / 94 \quad (3)$$

$HRRE_{BPEJ}$ je hrubý roční rentní efekt, který byl stanoven z rovnice:

$$HRRE_{BPEJ} = HRRE_{OP} \cdot k_{OP} + HRRE_{TTP} \cdot K_{TTP} \quad (4)$$

kde:

$HRRE_{OP}$	hrubý roční rentní efekt plodin na orné půdě
k_{OP}	koeficient normativního podílu orné půdy na z. p.
$HRRE_{TTP}$	hrubý roční rentní efekt trvalých travních porostů
K_{TTP}	koeficient normativního podílu trvalých travních porostů na z.p.
$HRRE_{OP}$	byl stanoven z rovnice:

$$HRRE_{OP} = \sum_{i=1}^{i=n} RE_i \quad (5)$$

RE_i je rentní efekt jednotlivých oceňovacích plodin na orné půdě, který se stanovil ze vztahu:

$$RE_i = (CPP - NPP) \cdot K_{OTS} \quad (6)$$

kde:

CPP cena parametrizované produkce, která je stanovena ze vztahu:

$$CPP = VPP \cdot C_{KR} \quad (7)$$

kde:

VPP korigovaný normativní naturální výnos jednotlivých hlavních zemědělských plodin pro jednotlivé BPEJ,

$$VPP = V_p \cdot k_e \cdot k_s \cdot k_{hs} \quad (8)$$

V_p produkční parametry naturálních výnosů jednotlivých hlavních zemědělských plodin pro jednotlivé hlavní půdně klimatické jednotky (HPKJ),

k_e koeficient pro expozici,

k_s koeficient pro svažitost,

k_{hs} koeficient pro hloubku a skeletovitost zem. půdy,

C_{KR} normativní ceny jednotlivých hlavních plodin diferencované podle bonitační klimatické regionalizace,

NPP normativní náklad na parametrizovanou produkci, který je stanoven

$$NPP = N_p \cdot k_{sn} \cdot k_{hsn} \quad (9)$$

kde:

N_p normativní náklad stanovený na základě funkční závislosti nákladů a korigovaných naturálních výnosů (VPP)

k_{sn} koeficient pro svažitost,

k_{hsn} koeficient pro hloubku a skeletovitost zem. půdy

K_{OTS} je bezrozměrné číslo vyplývající z procentického zastoupení jednotlivých plodin v dané oceňovací typové struktuře

$HRRE_{TTP}$ je propočten stejným způsobem, jako HRRE jednotlivých oceňovacích plodin na orné půdě, parametry pro louky a pastviny

$$HRRE_{TTP} = (CPP - NPP) \quad (10)$$

Příloha 2: Tabulka členění priorit PRV 2014-2020

Priorita P1	Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech
Prioritní oblast 1A	Podpora inovací, spolupráce a rozvoje znalostní základny ve venkovských oblastech
Prioritní oblast 1B	Posílení vazeb mezi zemědělstvím, produkcí potravin a lesnictvím a výzkumem a inovacemi, mimo jiné za účelem zlepšeného řízení v oblasti životního prostředí a environmentálního profilu
Prioritní oblast 1C	Podpora celoživotního vzdělávání a odborné přípravy v odvětvích zemědělství a lesnictví
Priorita P2	Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů
Prioritní oblast 2A	Zvýšení ekonomické výnosnosti všech zemědělských podniků a usnadnění restrukturalizace a modernizace zejména s ohledem na zvýšení účasti na trhu a tržní orientace, stejně jako zemědělskou diverzifikaci
Prioritní oblast 2B	Usnadnění vstupu dostatečně kvalifikovaných zemědělců do zemědělského odvětví a zejména generační obnovy
Prioritní oblast 2C	Zlepšení ekonomické výnosnosti lesního hospodářství
Priorita P3	Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
Prioritní oblast 3A	Zlepšení konkurenceschopnosti prvovýrobců jejich lepším začleněním do zemědělsko-potravinářského řetězce pomocí schémat jakosti, přidáváním hodnoty zemědělských produktů, podporou místních trhů a krátkých dodavatelských řetězců, seskupení a organizací producentů a meziodvětvových organizací
Prioritní oblast 3B	Podpora předcházení a řízení rizik v zemědělských podnicích
Priorita P4	Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím
Prioritní oblast 4A	Obnova, zachování a zvýšení biologické rozmanitosti (včetně oblastí sítě Natura 2000, v oblastech s přírodními či jinými omezeními), zemědělské vysoké přírodní hodnoty a stavu evropské krajiny
Prioritní oblast 4B	Lepší hospodaření s vodou
Prioritní oblast 4C	Předcházení erozi půdy a lepší hospodaření s půdou
Priorita P5	Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu
Prioritní oblast 5A	Efektivnější využívání vody v zemědělství
Prioritní oblast 5B	Efektivnější využívání energie v zemědělství a při zpracování potravin
Prioritní oblast 5C	Usnadnění dodávek a využití energie z obnovitelných zdrojů, vedlejších produktů, odpadů a reziduí a z jiných nepotravinářských surovin pro účely biologického hospodářství

Prioritní oblast 5D	Snižování emisí skleníkových plynů a amoniaku ze zemědělství
Prioritní oblast 5E	Podpora ukládání a pohlcování uhlíku v zemědělství a lesnictví
Priorita P6	P6: Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech
Prioritní oblast 6A	Uspřádání diverzifikace, vytváření malých podniků a pracovních míst
Prioritní oblast 6B	Posílení místního rozvoje ve venkovských oblastech
Prioritní oblast 6C	Zlepšení dostupnosti, využívání a kvality informačních a komunikačních technologií ve venkovských oblastech

Příloha 3: Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, zaměřujícího se na společnou zemědělskou politiku (SZP) a čerpání dotací jejím prostřednictvím. Jmenuji se Lenka Kolářová, jsem studentkou Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a tento dotazník je součástí mé bakalářské práce zaměřené na „Dopady SZP na rozvoj venkova a zemědělství“ na území okresů Český Krumlov a Prachatice.

Předem děkuji za spolupráci.

1. Jakého typu je Vaše podnikání?

- a) Živnost
- b) Obchodní společnost
- c) Zemědělské družstvo

2. Je zemědělství Vaší hlavní výdělečnou činností?

- a) Ano
- b) Ne, věnuji se zemědělství jen okrajově

3. Pokud se zemědělství věnujete jen okrajově, plánujete z něj udělat Vaší hlavní výdělečnou činnost?

- a) Ano
- b) Ne

4. Čím se přesně zabýváte? (označte i více možností)

- zemědělská technika (prodej, servis)
- prodej sena, siláže, hnojiv apod.,
- zemědělské služby (sušení, atd.)
- poradenství v zemědělství
- chov skotu
- chov ovcí, koz
- chov drůbeže
- chov včel
- lesnictví
- včelařství
- výroba mléka
- výroba sýra
- prodej vajec
- pěstování ovoce
- pěstování obilí
- pěstování zeleniny
- prodej masa
- ekologický (bio) chov
- ekologické (bio) pěstování

Pokud Vám nějaká možnost chybí, dopište.

5. Sledujete změny v legislativě týkající se SZP a její případné dopady na Vaše podnikání?

- a) Ano, sleduji
- b) Nesleduji

6. Pokud legislativu spojenou se SZP sledujete, jak SZP ovlivňuje Vaše podnikání?

- a) Ano, sleduji
- b) Nesleduji

Pokud sledujete, napište, jak vás ovlivňuje.

.....
.....

7. Čerpáte nebo jste v minulosti čerpali dotace z EU?

- a) Ne
- b) Ano (označte jaké)
 - PRV – osa I
 - PRV – osa II
 - PRV – osa III
 - PRV – osa LEADER

8. Podnikali byste v tomto oboru i v případě, že by nebyla možnost dotací?

- a) Ano, podnikal/a bych i bez možností dotací
- b) Ano, dotace nepobírám
- c) Ne, podnikám v zemědělství, protože je to s možností dotace v tomto oboru „snazší“

9. Pobíráte nějaký typ plateb pro znevýhodněné oblasti (LFA, NATURA 2000)?

- a) Ne
- b) Pobírám platby LFA
- c) Pobírám platby Natura 2000 na ptačí oblasti
- d) Pobírám platby Natura 2000 na evropsky významné lokality

10. Podnikáte nebo podnikal/a byste v ekologickém zemědělství.

- a) Ano, podnikám
- b) Ne, ale plánuji to
- c) Ne, ani to neplánuji

11. Existuje něco, co byste na současném nastavení dotační politiky změnili? Co Vám např. stěžuje práci, náročnost přípravy dotační žádosti, přísné podmínky pro chov zvířat apod.? Napište.

.....
.....
.....
.....